

Inštitút pre výskum práce a rodiny
Institute for Labour and Family Research

Stav sociálnej ochrany na Slovensku

(Situácia k 1. januáru 2012)

Rastislav Bednárík

Bratislava, 2012

Stav sociálnej ochrany na Slovensku

(Situácia k 1. januáru 2012)

**Na základe schémy porovnávacích tabuliek
systémov sociálnej ochrany Európskej únie (MISSOC)**

pripravil: Doc. PhDr. Rastislav Bednárík, CSc.

Recenzovali: Doc. PhDr. Kvetoslava Repková, CSc.

Bc. Edita Vojteková

JUDr. Magdaléna Lacová

ISBN: 978-80-7138-134-1

© Inštitút pre výskum práce a rodiny, Bratislava, 2012

Obsah

Úvod	4
Organizácia	15
I. Financovanie	18
II. Zdravotná starostlivosť	24
III. Starostlivosť v chorobe – peňažné dávky	28
IV. Starostlivosť v materstve	30
V. Starostlivosť v invalidite	33
VI. Starostlivosť v starobe	38
VII. Starostlivosť o pozostalých	42
VIII. Pracovné úrazy a choroby z povolania	45
IX. Dávky pre rodinu	50
X. Starostlivosť o nezamestnaných	54
XI. Garantovanie minimálnych zdrojov	58
XII. Dlhodobá starostlivosť	63
Sociálna ochrana samostatne zárobkovo činných osôb	68

Úvod

Od roku 2000 za príspevku konzultácií odborníkov (pôsobiacich na Ministerstve práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, na Ministerstve zdravotníctva Slovenskej republiky, ako aj odborníkov najprv v rámci Rady Európy a neskôr v rámci Európskej komisie), som vydával príručku o stave legislatívy na Slovensku v oblasti sociálnej ochrany. Väčšinou išlo o elektronické verzie, dvakrát vyšla aj knižne. Zo začiatku som príručku inovoval v ročnej periodicite, od vstupu Slovenska do Európskej únie sa zmeny v národnej legislatíve monitorujú každý polrok. Up-date stavu legislatívy vždy reflektoval zmeny legislatívy za uplynulé obdobie a tak výsledok – popis parametrov – rešpektuje stav legislatívy k referenčnému dátumu. Predložená publikácia informuje o legislatívnej úprave príslušných oblastí sociálnej ochrany k dátumu 1. január 2012.

Príručka sa skladá z tabuliek – kapitol, kde prvá časť textu (spolu s grafickým znázornením) je venovaná organizácii a financovaniu jednotlivých sústav sociálneho zabezpečenia na Slovensku. Nasleduje popis stavu právnej ochrany občanov pri pokrytí nasledovných rizík: choroba (časť II., III.), materstvo (časť IV.), invalidita (časť V.), staroba (časť VI.), strata živiteľa (časť VII.), pracovné úrazy a choroby z povolania (časť VIII.), rozširovanie rodiny (časť IX.), nezamestnanosť (časť X.), zabezpečenie vo finančnej núdzi (časť XI.), dlhodobá starostlivosť (časť XII.) a sociálna ochrana samostatne zárobkovo činných osôb (SZČO).

Zvolená forma prehľadu legislatívy zodpovedá štruktúre tabuliek Európskej komisie MIS-SOC (Mutual information system on social protection), na ktorých príprava a napĺňanie som sa aktívne zúčastnil.

V máji 2012 to bude 8 rokov od vstupu Slovenska do Európskej únie a tak sa pozrime, ako sa odvtedy zmenila u nás sociálna legislatíva.

Treba pripomenúť, že v čase vstupu do EÚ (1.5.2004) Slovensko už malo za sebou viaceré koncepčné zmeny (reformy) v jednotlivých oblastiach sociálnej ochrany, čím boli založené dobré základy pre doladovanie legislatívy. Skutočne, zákonné zmeny stavu sociálnej ochrany v uplynulom období boli založené väčšinou na prispôbovaní sa pomerom zlepšujúcej sa slovenskej ekonomiky (až do roku 2008) bez výraznejších koncepčných zmien. Po vstupe do Európskej únie bola ako doplnok predchádzajúcich reforiem veľmi skoro prijatá séria zákonov pre zdravotnú starostlivosť, bol utvorený povinný druhý (fondový) pilier starobného dôchodkového sporenia pre účely rozloženia rizík dávok v sta-

robe medzi štát a súkromný sektor. Takisto postupne bola prijatá legislatíva na silnejšiu podporu rodine a deťom ako aj pre zdravotne postihnuté osoby. V uplynulom období časté boli aj vylepšujúce úpravy pomoci pre nezamestnaných, najmä v oblasti nástrojov aktívnej politiky trhu práce. Výrazne sa pokročilo v oblasti zavádzania legislatívy dlhodobej starostlivosti.

Podrobnejšie k obsahu jednotlivých kapitol príručky, ako aj info o zmenách terajšieho stavu legislatívy oproti stavu pri prijímaní Slovenska do EÚ, vid' nasledovné.

Organizácia

Úvodná časť príručky obsahuje stručný popis systému sociálnej ochrany na Slovensku. Uvedené sú tu najmä inštitúcie zodpovedné za dozor a za výkon (či už na centrálnej alebo na lokálnej úrovni) systému sociálneho zabezpečenia pokrývajúceho rozličné riziká. Organizácia je znázornená aj graficky.

Oproti stavu k 1.5.2004 sa v rámci organizácie systému sociálnej ochrany udiali len malé zmeny. Znížil sa počet zdravotných poisťovní (z 5 na 3) a vznikli Dôchodcovské správcové spoločnosti (t.č. ich je 6) v rámci 2. piliera poistenia na starobu.

I. Financovanie

Kapitola je venovaná popisu, akým spôsobom sú zabezpečované zdroje na financovanie sústav sociálneho zabezpečenia. Podrobne sú rozobrané princípy financovania, ďalej príspevky od poistených osôb a od zamestnávateľov (v tom sadzby a ohraničenia a iné špeciálne príspevky), účasť verejných zdrojov a napokon základná charakteristika financovania systémov dlhodobých dávok. U každého typu rizika je popísaný spôsob financovania sústavy určenej na jeho pokrytie v rámci sociálneho systému: čiže financovanie sociálneho pokrytia rizika choroby a materstva (v oblasti zdravotnej starostlivosti ako vecných dávok a v oblasti sociálnej starostlivosti ako peňažných dávok), ďalej pokrytia rizika dlhodobej starostlivosti, invalidity, staroby, rizika úmrtia žiteľa (pre starostlivosť

o pozostalých), rizika pracovných úrazov a chorôb z povolania, rizika nezamestnanosti a rizika starostlivosti o rodinu.

Oproti roku 2004 nastali zmeny:

- v sadzbách financovania zdravotnej starostlivosti – výška odvodov zostala, avšak mierne sa zvýšili odvody za zdravotne postihnutých zamestnancov (sadzba u zamestnávateľa z 2,6% na 5%, u zamestnanca z 2% na 4%, u SZČO z 6,3% na 7%),
- v sadzbách financovania poistenia na starobu – sa odvod u zamestnávateľa rozdelil na odvod do Sociálnej poisťovne (1. pilier) v sume 5% a do dôchodkovej správcovskej spoločnosti (2. pilier) vo výške 9%. Keďže v r. 2004 zamestnávateľia odvádzali spolu nie 14% ale 16%, zvyšné 2% teraz idú do posilneného Rezervného fondu v Sociálnej poisťovni; to isté platí aj pre SZČO, ktorí odvádzali v roku 2004 do Sociálnej poisťovne 20% z vymeriavacieho základu (ktorým aj vtedy aj teraz je 50% zdaneného príjmu),
- zmenili sa ohraničenia vymeriavacích základov pre odvody do poistných systémov. Miesto minimálnej mzdy ako referenčnej hodnoty pre najnižší vymeriavací základ bol zavedený limit na úrovni 44,2% priemernej mesačnej mzdy v národnom hospodárstve (avšak u zdravotného poistenia v roku 2004 bol najnižší vymeriavací základ nie minimálna mzda – 6080 Sk, ale 3000 Sk). Najvyšší vymeriavací základ pre odvody do zdravotného poistenia bol v roku 2004 na úrovni 32000 Sk, teraz je to 3-násobok priemernej mesačnej mzdy v národnom hospodárstve. Pre odvody do poistenia v invalidite, starobe, nezamestnanosti bol v r. 2004 maximálny vymeriavací základ na úrovni 3-násobku priemernej mesačnej mzdy v národnom hospodárstve, teraz je to 4-násobok takejto mzdy. Pre odvody do nemocenského poistenia aj v roku 2004 aj v súčasnosti je horná hranica vymeriavacieho základu 1,5-násobok priemernej mesačnej mzdy v národnom hospodárstve,
- mierne sa zmenili aj pravidlá odvodov štátu do poistných fondov (napr. po zrušení základnej vojenskej služby nie je dôvod odvádzat' poistné za odvedencov do zdravotných a sociálnych fondov) a ukončili sa odvody Úradov práce, sociálnych vecí a rodiny na poistenie zdravotnej starostlivosti za prijímateľov dávky v nezamestnanosti (túto povinnosť prebral na seba štát).

II. Zdravotná starostlivosť

Táto kapitola sa zaoberá vecnými dávkami poskytovanými v rámci sociálneho zdravotného systému. Pod sociálnou zdravotnou starostlivosťou sa rozumie každá vecná dávka, ktorá je vykonaná alebo podporená zákonným povinným sociálnym zabezpečením (v prípade Slovenska sústavou zdravotného poistenia) a nie je pokrytá súkromnou zdravotnou starostlivosťou (u nás zatiaľ širšie nepoužívanou) – kedy pacient platí lekárovi náklady liečby priamo. V iných krajinách majú zaužívaný aj taký systém, že pacient dostane od svojej poisťovne čiastočne preplatenú cenu liečby, ktorú musel najprv v plnej cene zaplatiť lekárovi. Pod pojmom vecné dávky sa rozumejú tovary, najmä liečivá a zdravotnícke výkony, ktoré sú použité buď na liečenie, alebo na upevnenie podlomeného zdravia, na utíšenie bolesti, na prevenciu, diagnózu a terapiu choroby, na rehabilitácie a pod.

V roku 2004 ešte platila staršia legislatíva, od roku 2005 vystriedaná komplexom 6 základných zákonov. Prínosom reformy bolo zadefinovanie finančnej náročnosti jednotlivých úkonov zdravotnej starostlivosti, ako aj zadefinovaním minimálnej siete poskytovateľov, čím sa vytvorili legislatívne a ekonomické rámce financovania zdravotnej starostlivosti na Slovensku. Vývoj však ukázal na nedostatočnosť verejných zdrojov (tvorených hlavne z odvodov na zdravotné poistenie a z príjmov štátu) a problémy s finančnou spoluúčasťou pacientov. Oproti roku 2004 sa zdemokratizoval prístup k špecialistom (už netreba odporúčanie všeobecného lekára). Zatiaľ len mierne sa zvýšila finančná spoluúčasť pacientov – u zubného ošetrenia z 26% na 35%, u liekov z 8% na 14%, u kúpeľnej starostlivosti z 50 Sk za deň pobytu na 5 až 7,30 Eur za deň pobytu. V roku 2004 uplatňované poplatky 20 Sk za každú návštevu u lekára boli zrušené a v súčasnosti sa neplatia. Taktiež sa v súčasnosti neplatia poplatky 50 Sk za 1 deň pobytu v nemocnici.

III. Choroba – peňažné dávky

Táto kapitola sa zaoberá peňažnými platbami pre tie osoby, ktoré sú dočasne neschopné pracovať, pretože sú buď choré, alebo sa starajú o člena rodiny (najčastejšie o chorého člena rodiny).

V tejto oblasti sa oproti situácii v roku 2004 nezmenili nastavené podmienky. Mierne sa zvýšila suma dávky príspevku na pohreb (z 2100 Sk v roku 2004 na súčasných 79,68 Eur).

IV. Materstvo

Kapitola sa zaoberá opakovanými a jednorazovými dávkami v hotovosti i vecnými, ktoré sú poskytované oprávneným osobám z titulu narodenia dieťaťa a starostlivosťou „okolo“ tohto narodenia dieťaťa.

Oproti situácii v roku 2004 je v súčasnosti vyššia dávka „materské“ (sadzba dávky sa zvýšila z 55% na 65% z vymeriavacieho základu) a predĺžila sa doba materskej dovolenky o 6 týždňov aj v prípade normálnych okolností, aj v prípade viacnásobného pôrodu i v prípade náhradnej rodičovskej starostlivosti. Takže základná výmera materskej dovolenky je v súčasnosti 34 týždňov.

V. Invalidita

Táto kapitola sa zaoberá trvalou alebo dlhodobou neschopnosťou pracovať. Väčšinou ide o dlhodobé poskytovanie peňažných dávok, ale miesto tu majú aj jednorazové platby, vecné dávky a rehabilitácie.

Oproti roku 2004 sa zmenilo započítavanie minimálnej doby platenia odvodov poistného potrebnej na vstup do systému. Pôvodný systém bol nastavený tak, že nárok na invalidný dôchodok nemali tzv. invalidi z mladosti, ktorí nikdy nepracovali; v súčasnosti majú tieto osoby nárok na invalidný dôchodok. Predĺžil sa aj potrebný počet rokov platenia odvodov pre osoby žiadajúce o invalidný dôchodok vo veku viac ako 28 rokov.

Osobitne boli doladované parametre výpočtu dávky. Pôvodne sa do výpočtu sumy dávky invalidného dôchodku započítavali doby platenia poistného od roku 1994, v súčasnosti je to od roku 1984. Pôvodne započítavaná hodnota osobného mzdového bodu nebola obme-

dzená, dnes je obmedzená na hodnotu 3 body (čo je 3-násobok priemernej mzdy v národnom hospodárstve v príslušnom roku). Pôvodne sa počítalo s postupným uvoľňovaním obmedzenia priemerného mzdového bodu, v súčasnosti je maximálna hodnota priemerného osobného mzdového bodu stanovená na hodnotu 2,72 bodu (84% z rozdielu medzi 1,25 a 3). Takisto sa zmenil dátum pravidelnej ročnej valorizácie dávky z 1. júla na 1. januára. V súčasnosti po dosiahnutí veku odchodu do dôchodku sa invalidný dôchodok preklasifikuje na starobný dôchodok (ale poberateľ dostane tú sumu, ktorá je vyššia).

V oblasti podpory návratu invalidných ľudí do práce sa mierne upravili pravidlá postihu podnikov za nedodržanie povinnosti zamestnávateľa zamestnávať zdravotne postihnuté osoby, a tiež sa mierne zvyšovali nastavenia opatrení aktívnej politiky trhu práce (napr. sa zvyšovali limity príspevkov).

VI. Staroba

Táto kapitola sa zaoberá sústavami, kde dávky sú vyplácané osobám cítiacim sa už starými na to, aby pokračovali v zamestnaní. Záonné sústavy sociálneho zabezpečenia pre starobu vo všeobecnosti obsahujú viac než jeden prvok: je to paušálna sadzba dávky a ďalšia suma založená na predchádzajúcich zárobkoch.

V krátkom čase po vstupe Slovenska do EÚ sa zmenil systém poistenia do staroby: osobám mladším ako 47 rokov bol umožnený vstup do novovytvoreného druhého fondového piliera dôchodkového starobného sporenia. Nastavenie platieb poistného 9% do prvého (priebežného) a 9% do druhého (fondového) piliera signalizuje pre mladšie vekové ročníky rozdelenie vyplácania dávky na 2 časti – časť budú dostávať z prvého piliera (zo Sociálnej poisťovne) a časť z druhého piliera (z dôchodcovských správcovských spoločností).

Úprava a nastavenie prvého i druhého piliera v uplynulom období podliehali zákonným zmenám. Pôvodne stanovená minimálna doba platenia príspevkov oprávňujúca poberať dávku bola stanovená na 10 rokov tak v prvom, ako aj v druhom pilieri; v súčasnosti však sa táto doba pre prvý pilier zvýšila na 15 rokov. Pôvodné podmienky pre oprávnenie poberania predčasného starobného dôchodku boli rozšírené o podmienku maximálne 2 chýbajúcich rokov do veku odchodu do dôchodku a o absenciu zárobkovej činnosti.

Takisto platia zmeny vo výpočtoch osobných mzdových bodov a zmena dátumu pravidelnej ročnej valorizácie, ktoré som uviedol už v časti o invalidite. Treba poznamenať, že Vianočné príspevky pre dôchodcov (tak starobných, ale aj invalidných, vdovy a siroty) boli zavedené od roku 2006.

VII. Pozostalí

Táto kapitola sa zaoberá sústavami, ktorých cieľom je odškodniť členov rodiny za smrť žiteľa. Odškodnením za smrť žiteľa v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania sa ešte zaoberá tabuľka č. VIII.

Zmeny oproti situácii v roku 2004 sú v oblasti podmienok poberania vdovských/vdoveckých dôchodkov (oprávnenie predĺženia poberania dávky sa rozšírilo aj na osoby, ktoré vychovali viac detí) i v oblasti sumy dávky sirotského dôchodku (zvýšenie z pôvodnej sadzby 30% na sadzbu 40% z dôchodku zomretého žiteľa)

VIII. Pracovné úrazy a choroby z povolania

Kapitola sa zaoberá úrazmi a chorobami spôsobenými v pracovnom prostredí. Pokrýva peňažné a vecné dávky a čiastočne si všíma dávky pre prípad rehabilitácie a smrti.

Od roku 2004 sa v tejto oblasti doplnila účinnosť legislatívy o zákon č. 437/2004 Z.z. o náhrade za bolesť a náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia (nahradil úpravu dovtedy vedenú predovšetkým v Zákonníku práce) a tiež boli inovované úpravy týkajúce sa najmä zdravotníckych aspektov tejto problematiky. Postupne sa zvyšovali limity jednotlivých dávok – tak v prípadoch stálej nespôsobilosti ako aj dávok pre pozostalých. Ostatné zmeny skôr technického charakteru súviseli s preklasifikovaním invalidných dôchodkov na starobné dôchodky u osôb po dosiahnutí veku odchodu do dôchodku. Tiež sa zmenil termín valorizácie dávok (z 1.7. na 1.1.).

IX. Dávky pre rodiny

Táto kapitola sa týka rodinného „rizika“, alebo presnejšie nákladov súvisiacich s rozvojom rodiny. Nepokrýva grantové a prospechové štipendiá pre študentov, keďže tieto sa týkajú „rizík“ vzdelávania a nie sú teda uznávané ako platby sociálneho zabezpečenia.

Zmeny oproti roku 2004 sú pomerne široké. Jednak bol prijatý v roku 2005 nový zákon o rodine (predchádzajúci, aj keď s novelami, pochádzal ešte z roku 1963). Ako úplne nový v roku 2008 bol prijatý zákon o náhradnom výživnom.

Zmenila sa právna úprava náhradnej starostlivosti o dieťa: v roku 2005 bol prijatý zákon o sociálno-právnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a zákon o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa, ktoré nahradili predchádzajúcu úpravu (časť ešte z roku 1990 a 1998). Zároveň dávky sa postupom rokov mierne zvyšovali.

V oblasti detských prídavkov bola v priebehu rokov uplatňovaná valorizácia dávky (v roku 2004 to bolo 500 Sk mesačne na každé dieťa, teraz 22,54 Eur), ako aj valorizácia daňového bonusu (v roku 2004 to bolo 400 Sk, teraz 20,51 Eur). Na druhej strane pôvodná zľava pri odvodoch na starobné poistenie pre rodičov s deťmi bola v roku 2006 zrušená.

Významnejšími zmenami prešiel rodičovský príspevok. Jednak bol namiesto zákona z roku 2002 prijatý nový zákon o rodičovskom príspevku v roku 2009. V roku 2004 boli 2 rôzne sumy dávky – vyššia suma pre osoby nepracujúce a nižšia suma pre osoby pracujúce a SZČO. V súčasnosti podľa zákona z roku 2008 o príspevku na starostlivosť o dieťa sa rozširuje okruh osôb, ktoré dostanú dávku pri starostlivosti o dieťa (teda aj nad rámec osôb poberajúcich rodičovský príspevok). Treba konštatovať, že suma dávky rodičovského príspevku za uplynulé obdobie narástla z 3790 Sk mesačne na súčasných 194,7 Eur.

Zvyšovanie dávok je zaznamenané aj pri jednorazových dávkach – pri narodení, na začiatku a pri ukončení náhradnej rodinnej starostlivosti. Výrazný nárast zaznamenala najmä dávka pri narodení dieťaťa: kým v roku 2004 to bola suma 4000 Sk (čo pri vtedajšom kurze 40,106 Sk za 1 Eur činilo menej ako 100 Eur), v roku 2012 je to suma (spolu s príplatom k príspevku pri narodení prvého, druhého a tretieho dieťaťa) takmer 840 Eur.

X. Nezamestnanosť

Kapitola sa zaoberá rizikom straty zamestnania. Hovorí o peňažných dávkach pre tých, ktorí sú úplne alebo čiastočne nezamestnaní. V niektorých krajinách sa osobitne uvádzajú špecifické opatrenia zamerané voči starším nezamestnaným.

Oproti stavu v roku 2004 sa zmiernili podmienky vyplácania dávky v hmotnej núdzi. Najvýznamnejšou zmenou v tejto oblasti je skrátenie doby platenia odvodov za účelom oprávnenia na poberanie dávky v nezamestnanosti (z 3 rokov na 2 roky). Zákon v súčasnosti umožňuje malé príležitostné zárobky pri súčasnom poberaní dávky v nezamestnanosti, kým v roku 2004 bol vylúčený súbeh zárobku a poberania dávky. Kým v roku 2004 do vymieravacieho základu pre výpočet dávky sa brali do úvahy zárobky za posledné 3 roky, teraz je to za posledné 2 roky. V súčasnosti poberateľ dávky sa po 3 mesiacoch poberania dávky môže rozhodnúť či bude brať naďalej dávku aj počas ďalších mesiacov, alebo si naraz zoberie časť zvyšnej celkovej sumy.

Čo sa týka opatrení aktívnej politiky trhu práce, tieto sa v rámci zákona o službách zamestnanosti v predchádzajúcom období pomerne často upravovali, čím vláda reagovala na aktuálnu situáciu v ekonomike a na trhu práce.

XI. Garantovanie minimálnych zdrojov

Toto kapitola sa zaoberá dávkami pre ľudí trpiacich sociálnym nebezpečenstvom z finančnej núdze alebo chudoby. Zaoberá sa s nepríspevkovými sústavami, ktorých úlohou je zabezpečiť minimálnu úroveň príjmu pre každého, a nielen pre špecifické kategórie obyvateľstva ako sú starší, invalidní či nezamestnaní. Nepríspevková sústava je taká, kde nárok na dávku a výška dávky sa neodvodzuje z príspevkov na sociálne zabezpečenie platených zamestnávateľmi, zamestnancami alebo poistenými osobami, ale dávka je financovaná väčšinou zo štátneho rozpočtu. V rámci týchto sústav sa môže získať nárok aj bez toho, že by dotýčny niekedy platil príspevky.

Nastavený systém reagoval v priebehu uplynulého obdobia na ekonomickú situáciu rastom dávok. Pripomeňme, že k 1. 5. 2004 suma životného minima pre dospelú osobu bola 4210 Sk (teraz je to 189,83 Eur) a základná dávka v hmotnej núdzi pre jednotlivca bola 1450

Sk (teraz 60,5 Eur). Úmerne tomu sa zvýšili aj príspevky k dávke v nezamestnanosti. Novou dávkou je dávka pre školopovinné deti (ak ide o rodinu nachádzajúcu sa v hmotnej núdzi), ktorá v roku 2004 ešte nebola.

XII. Dlhodobá starostlivosť

Táto kapitola sa zaoberá poskytovaním služieb pre občanov, ktorí si vyžadujú dlhodobú opateru. Informuje o podmienkach poskytovania takejto starostlivosti, o vecných i peňažných dávkach jednak pre pacientov a jednak pre osoby, ktoré sa o pacientov starajú. Stručne sa tu tiež informuje o príspevkoch a službách poskytovaných zdravotne postihnutým osobám. Osobitne je popísaná starostlivosť v zariadeniach a osobitne v domácnostiach.

Treba konštatovať, že v r. 2004 bola platná staršia legislatíva – zákon z roku 1998 o sociálnej pomoci. Od roku 2009 je v pôsobnosti osobitný zákon o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a osobitný zákon o sociálnych službách. Po organizačnej stránke sa v sociálnych službách postupne presúvala zodpovednosť z centrálnej štátnej úrovne na samosprávu regionálnu a miestnu. Príspevky na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia zostali v pôsobnosti miestnej štátnej správy (vykonávajú ju úrady práce, sociálnych vecí a rodiny).

Zatiaľ čo sumy príspevkov na kompenzácie zvýšených výdavkov zdravotne postihnutých osôb a príspevky na prepravu sa oproti situácii v roku 2004 mierne zvýšili a zákonodarca nastavil automat nárastu sumy dávky, príspevky na pomôcky, na osobný automobil i na úpravu domu či bytu sa oproti situácii v roku 2004 nezmenili (vplyvom inflácie sa reálne znížili). Mierne sa zvýšil oproti roku 2004 príspevok na osobnú asistenciu aj príspevok na opatrovanie (tu boli spresnené diferencované úrovne odkázanosti).

Sociálna ochrana samostatne zárobkovo činných osôb

V kapitole sú popísané skutočnosti týkajúce sa sociálnej ochrany jednej skupiny populácie – SZČO. Najviac pozornosti sa venuje odlišnostiam čo sa týka platenia príspevkov SZČO do jednotlivých poisťovních fondov.

Zmeny oproti situácii v roku 2004 pozri vyššie v odseku venovanom „financovaniu“. Iba stručne zopakujem, že v roku 2004 minimálna hranica vymeriavacieho základu bola na úrovni minimálnej mzdy (6080 Sk), avšak u zdravotného poistenia to bolo 3000 Sk. Maximálna hranica vymeriavacieho základu pre odvody do zdravotného poistenia bola v roku 2004 na úrovni 32000 Sk, teraz je to 3-násobok priemernej mesačnej mzdy v národnom hospodárstve. Pre odvody do poistenia v invalidite, starobe, nezamestnanosti bol v r. 2004 maximálny vymeriavací základ na úrovni 3-násobku priemernej mesačnej mzdy v národnom hospodárstve, teraz je to 4-násobok takejto mzdy. Zmenili sa sadzby odvodov do poistenia v starobe: v roku 2004 to bolo 20% z vymeriavacieho základu SZČO, teraz je to 18% (s možnosťou odvodu 9% do druhého piliera dôchodkového starobného sporenia).

Hodnovernosť údajov

Texty uvedené v tabuľkách boli konzultované s odbornými zamestnancami Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR a Ministerstva zdravotníctva SR.

Odporúčam navštíviť originál MISSOC web-stránky, kde čitateľ nájde komparatívne tabuľky o parametroch legislatívy sociálnej ochrany v krajinách Európskej únie (a teda aj Slovenska) v angličtine, nemčine a francúzštine. Napr. v angličtine je to na webe:

http://ec.europa.eu/employment_social/missoc/db/public/compareTables.do?lang=en

Aj týmto spôsobom chcem vysloviť presvedčenie, že predložená publikácia napomôže zvýšiť uvedomenie obyvateľov Slovenska v oblasti sociálnej ochrany.

Bratislava 20. február 2012

Doc.PhDr. Rastislav Bednárík, CSc

Národný korešpondent MISSOC

Organizácia sociálnej ochrany na Slovensku

Stav k 1.1.2012

Systém sociálnej ochrany v Slovenskej republike sa delí na štyri časti: dve hlavné časti sú zdravotná starostlivosť a sociálne poistenie, ostatné časti predstavuje štátna sociálna podpora (najmä rodín) a sociálna pomoc.

Zdravotná starostlivosť – to sú vecné dávky poskytované pod dohľadom Ministerstva zdravotníctva. Povinný systém zdravotného poistenia pokrýva liečebné náklady v zariadeniach zdravotnej starostlivosti a časť nákladov na lieky. Tento systém je zabezpečovaný 3 zdravotnými poisťovňami (pričom najväčšia časť obyvateľov je poistená vo Všeobecnej zdravotnej poisťovni). V súčasnosti je výkon zdravotnej starostlivosti zverený obvodným zdravotným strediskám, nemocniciam, poliklinikám, sanatóriám a kúpeľom. Vo verejnom systéme sociálnej ochrany sa využívajú ako štátne, tak aj súkromné zdravotnícke zariadenia.

Systém sociálneho poistenia – to sú peňažné dávky financované z príspevkov, kde má kompetenciu Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny, cez Sociálnu poisťovňu, verejnoprávnú inštitúciu. Do tohto poistenia (1. pilier), financovanom v režime priebežného systému, patrí poistenie pre starobu, invaliditu, pre pozostalých, pre chorobu, materstvo, nezamestnanosť a poistenie pre prípad pracovných úrazov a chorôb z povolania. Sociálna poisťovňa má Ústredie a pobočky v regiónoch. V 2. pilieri sporenia v starobe, založenom od 1.1.2005 a financovanom v režime fondového (kapitalizačného) systému, pôsobí 6 súkromných penzijných fondov. Doplnkové dôchodkové sporenie (3. pilier) vykonávajú súkromné doplnkové dôchodkové sporiteľne.

Štátna sociálna podpora – túto predstavujú peňažné dávky najmä pre rodiny, kde kompetenciu má MPSVR SR. Tieto dávky sú vyplácané príjemcom prostredníctvom Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny. Pre daňový bonus má kompetenciu Ministerstvo financií a výplata sa vykonáva cez daňové úrady a podniky.

Sociálna pomoc – to sú peňažné i vecné dávky, poskytované občanom cez štátnu správu (kde rozhodujúce kompetencie má MPSVR SR a MZ SR), ale aj cez samosprávu. Tieto dávky sú vyplácané osobám v hmotnej núdzi, osobám s poklesom schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť a osobám ťažko zdravotne postihnutým. Sociálna pomoc je organizovaná cez regionálnu štátnu administratívu (najmä Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny), samosprávu a cez neštátne organizácie (tretí sektor).

Adresy:

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky: Špitálska 6, Bratislava, www.employment.gov.sk

Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky: Limbová 2, Bratislava, www.health.gov.sk

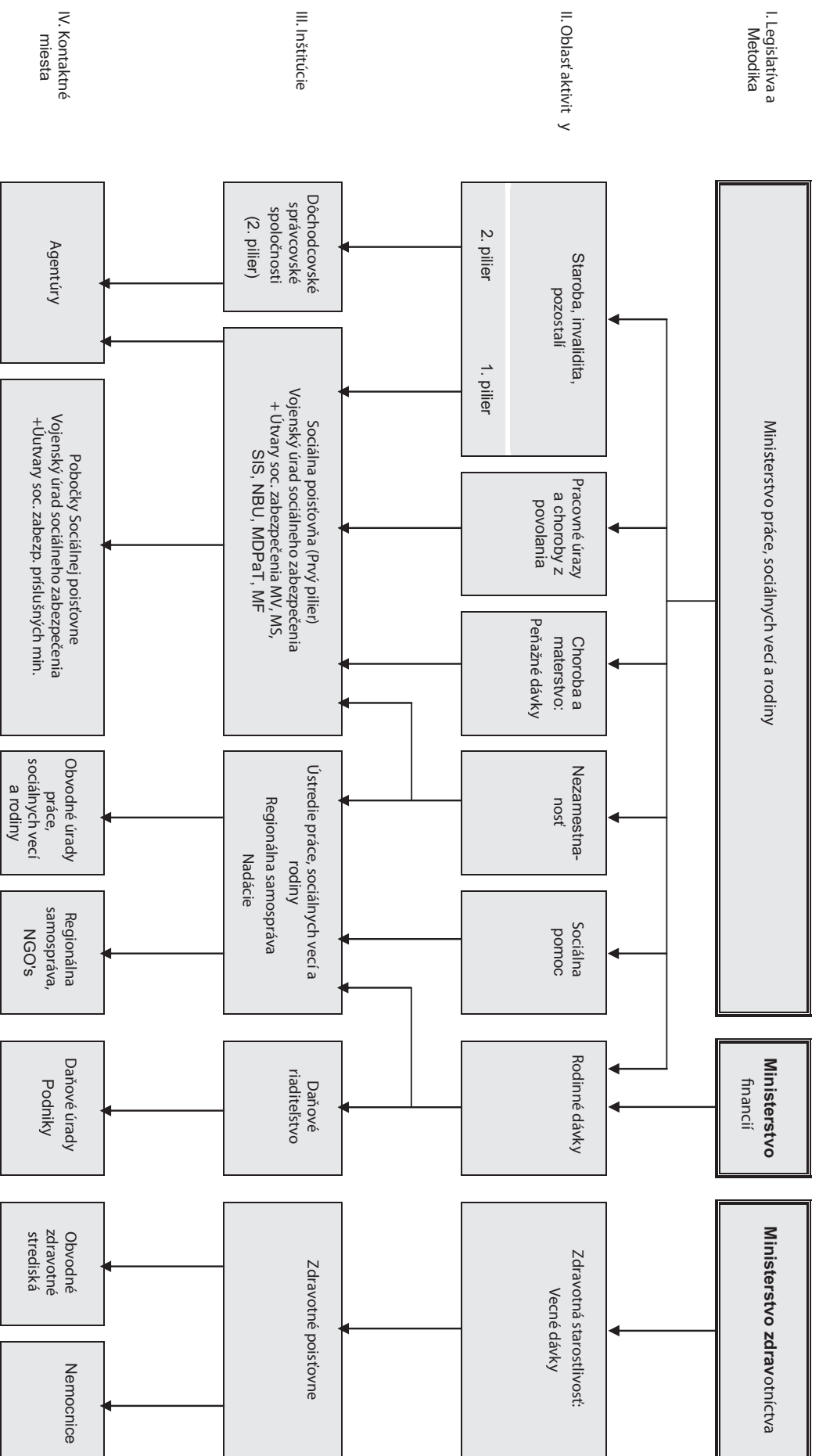
Ministerstvo financií Slovenskej republiky, Štefanovičová 5, Bratislava, www.finance.gov.sk

Sociálna poisťovňa – Ústredie: Ulica 29. augusta 8 – 10, Bratislava, www.socpoist.sk

Všeobecná zdravotná poisťovňa - Riaditeľstvo: Mamateyova 17, Bratislava, www.vszp.sk

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny – Ústredie: Špitálska 8, Bratislava, www.upsvar.sk

Daňové riaditeľstvo, Nová ulica 13, Banská Bystrica, www.drsr.sk

Kapitola I. Financovanie

Princípy financovania	
1. Choroba a materstvo: Zdravotná starostlivosť	Príspevky (poistencov a zamestnávateľov) a štátna podpora.
2. Choroba a materstvo: Peňažné dávky	Príspevky (poistencov a zamestnávateľov) a štátna podpora.
3. Dlhodobá starostlivosť	Nie samostatne, rozdelený systém dlhodobej starostlivosti.
4. Invalidita	Príspevky (poistencov a zamestnávateľov) a štátna podpora.
5. Staroba	Príspevky (poistencov a zamestnávateľov) a štátna podpora.
6. Pozostalí	Príspevky (poistencov a zamestnávateľov) a štátna podpora.
7. Pracovné úrazy a choroby z povolania	Príspevky (zamestnávateľov) a štátna podpora.
8. Nezamestnanosť	Príspevky (poistencov a zamestnávateľov) a štátna podpora.
9. Rodinné prídavky	Štátny rozpočet.

Kapitola I. Financovanie

Príspevky od poistených a od zamestnávateľov	
Sadzby a ohraničenia	
1. Príspevky pre viacero oblastí	Žiadne príspevky pre viacero oblastí Vymeriavací základ: • zamestnanec: mesačný hrubý zárobok • zamestnávateľ: súhrn mesačných hrubých zárobkov zamestnancov • samostatne zárobkovo činná osoba: 50 % z priemerného mesačného príjmu podliehajúceho dani, vykázaného za predchádzajúci kalendárny rok • dobrovoľne poistená osoba: suma určená samotnou osobou
2. Choroba a materstvo: Zdravotná starostlivosť	Výška príspevku ako percento z vymeriavacieho základu (stanovenie vymeriavacieho základu vid' vyššie uvedené „Príspevky pre viacero oblastí“, avšak niektoré osobitosti pre SZČO): • zamestnanec: 4,0 % (2 % ak je zdravotne postihnutý) • zamestnávateľ: 10,0 % (5 % za zdravotne postihnutých zamestnancov) • SZČO: 14,0 % (7 % ak je zdravotne postihnutý)
3. Choroba a materstvo: Peňažné dávky	Ohraničenia vymeriavacieho základu: minimálne (len pre SZČO) 44,2% priemernej národnej mzdy pred 2 rokmi (2010 priemerná mzda bola 769 €); maximálne mesačne 2307 € (3-násobok priemernej mzdy pred 2 r.). Výška príspevku ako percento z vymeriavacieho základu (stanovenie vymeriavacieho základu vid' vyššie uvedené „Príspevky pre viacero oblastí“): • zamestnanec: 1,4 % • zamestnávateľ: 1,4 % • SZČO: 4,4 % • dobrovoľne poistený 4,4 % Ohraničenia vymeriavacieho základu mesačne: minimálne (len pre SZČO a dobrovoľne poistených) 44,2% priemernej národnej mzdy (2010); maximálne 1153,5 € (1,5-násobok priemernej mzdy pred 2 r.)

Kapitola I. Financovanie

4. Dlhodobá starostlivosť	Nemá samostatný odvod príspevkov.
5. Invalidita	Výška príspevku ako percento z vymeriavacieho základu (stanovenie vymeriavacieho základu vid' vyššie uvedené „Príspevky pre viacero oblastí“): • zamestnanec: 3,0 % • zamestnávateľ: 3,0 % • SZČO: 6,0 % • dobrovoľne poistený: 6,0 % Poistený neplatí príspevky, ak mu bol priznaný starobný dôchodok, alebo predčasný starobný dôchodok. Ohraničenia vymeriavacieho základu mesačne: minimálne (len pre SZČO a dobrovoľne poistených) 44,2% priemernej národnej mzdy (2010); maximálne 3076 € (4-násobok priemernej mzdy pred 2 r.).
6. Staroba	Výška príspevku ako percento z vymeriavacieho základu (stanovenie vymeriavacieho základu vid' vyššie uvedené „Príspevky pre viacero oblastí“): • zamestnanec: 4,0 % • zamestnávateľ: 14,0 % (ale odvod 9 % do II. pilieru za poistených v II. pilieri) • SZČO: 18,0 % (tiež možnosť odvodu 9 % do II. pilieru) • dobrovoľne poistený: 18,0 % (tiež možnosť odvodu 9 % do II. pilieru) Ohraničenia vymeriavacieho základu mesačne: minimálne (len pre SZČO a dobrovoľne poistených) 44,2% priemernej národnej mzdy (2010); maximálne 3076 € (4-násobok priemernej mzdy pred 2 r.).
7. Pozostalí	Príspevky sú zahrnuté v odvodoch na starobné a invalidné poistenie.

Kapitola I. Financovanie

8. Pracovné úrazy a choroby z povolania	Výška príspevku ako percento z vymeriavacieho základu (stanovenie vymeriavacieho základu vid' vyššie uvedené „Príspevky pre viacero oblastí“): zatiaľ jednotne 0,8 %, ktorý platí zamestnávateľ. Nie je ohraničenie vymeriavacieho základu.
9. Nezamestnanosť	Výška príspevku ako percento z vymeriavacieho základu (stanovenie vymeriavacieho základu vid' vyššie uvedené „Príspevky pre viacero oblastí“): • zamestnanec: 1,0 % (0 %, ak poberá starobný dôchodok) • zamestnávateľ: 1,0 % (0 % za poberateľov starobných dôchodkov) • dobrovoľne poistený: 2,0 % Ohraničenia vymeriavacieho základu mesačne: minimálne (len pre dobrovoľne poistených) 44,2% priemernej národnej mzdy (2010); maximálne 3076 € (4-násobok priemernej národnej mzdy pred 2 r.).
10. Rodinné prídavky	Žiadne príspevky, financovanie zo štátneho rozpočtu.
11. Iné špeciálne príspevky Nezamestnanosť	<u>Garančný fond</u> – pokrýva nevyplatené mzdy v prípade nesolventnosti zamestnávateľa. Financovaný je najmä z príspevkov zamestnávateľov vo výške 0,25 % z vymeriavacieho základu všetkých zamestnancov. Ohraničenie vymeriavacieho základu: 1153,5 € (1,5-násobok priemernej mesačnej mzdy pred 2 r.).
Ostatné príspevky nealokované do čiastkovej oblasti	<u>Rezervný fond solidarity</u> – pokrýva nedostatok finančných prostriedkov v príslušnom základnom fonde Sociálnej poisťovne. Financovaný je z príspevkov zamestnávateľov, SZČO a dobrovoľne poistených osôb vo výške 4,75 % z vymeriavacieho základu a štát prispieva 2 % zo 60% vymeriavacieho základu (z priemernej národnej mzdy pred 2 r.) – teda sumou 9,23 € mesačne za osoby, ktoré poberajú príspevok materské či sa starajú o dieťa do 6 r. veku (do 18 r. ak ide o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom), alebo 2 % z vymeriavacieho základu (44,2% priemernej národnej mzdy pred 2 r.) – teda sumou 6,80 € mesačne za osoby poberajúce príspevok na opatrovanie a osoby vykonávajúce osobnú asistenciu aspoň 140 hodín mesačne. Ohraničenia vymeriavacieho základu mesačne: minimálne (len pre SZČO a dobrovoľne poistené osoby) 44,2% priem. národ. mzdy (2010); maximálne 3076 € (4-násobok priemernej národnej mzdy pred 2 r.).

Kapitola I. Financovanie

Účasť verejných zdrojov	
1. Choroba a materstvo: Vecné dávky	Štátna podpora na krytie deficitu. Štát tiež platí príspevky na zdravotné poistenie do systému zdravotného poistenia za skupiny obyvateľov: nezaopatrené deti, registrovaných nezamestnaných, poberajúcich starobný či invalidný dôchodok, nemocenské, materské, rodičovský príspevok, ošetrovné, dávky v hmotnej núdzi, alebo za osoby, ktoré sa starajú o deti do 6 rokov veku či o zdravotne postihnutých. Výška príspevku je 4 % z vymeriavacieho základu 769 € (priemerná národná mzda pred 2 rokmi -v r. 2010) mesačne, teda 30,76 € mesačne za osobu.
2. Choroba a materstvo: Peňažné dávky	Štátna podpora na krytie deficitu.
3. Dlhodobá starostlivosť	Štátna podpora služieb v domácnosti, osobnej asistencie, opatrovania, kúpy a údržby zdravotných pomôcok, a podpora zariadení sociálnych služieb.
4. Invalidita	Štátna podpora na krytie deficitu. Štát platí príspevky za skupiny obyvateľov: - osoby poberajúce materské či starajúce sa o deti do 6 rokov veku (do 18 r. ak ide o deti s dlhodobo nepriaznivým zdravotným stavom) vo výške 6 % zo 60 % vymeriavacieho základu 769 € (priemernej mesačnej národnej mzdy r. 2010) - čo je 27,69 € mesačne za každú osobu, - osoby poberajúce príspevok na opatrovanie vo výške 6 % vymeriavacieho základu (44,2% priemernej národnej mzdy r. 2010) – čo je 20,40 € mesačne za každú osobu.
5. Staroba	Štátna podpora na krytie deficitu. Štát tiež platí príspevky za skupiny obyvateľov: - osoby poberajúce materské či starajúce sa o deti do 6 rokov veku (do 18 r. ak ide o deti s dlhodobo nepriaznivým zdravotným stavom) vo výške 18 % zo 60 % vymeriavacieho základu 769 € (priemernej mesačnej národnej mzdy r. 2010) – čo je 83,05 € mesačne za každú osobu; len polovicu v prípade účasti v 2. kapitalizačnom pilieri, - osoby poberajúce príspevok na opatrovanie vo výške 18 % vymeriavacieho základu (44,2% priemernej národnej mzdy r. 2010) – čo je 61,18 € mesačne za každú osobu; len polovicu v prípade účasti v 2. kapitalizačnom pilieri. Sociálna poisťovňa platí príspevky za poberateľov úrazovej renty, vo výške 18 % z vymeriavacieho základu (1,25-násobku vyplatenej dávky); len polovicu v prípade účasti v 2. kapitalizačnom pilieri.

Kapitola I. Financovanie

6. Pozostalí	Pozri „Invalidita a Staroba“ vyššie.
7. Pracovné úrazy a choroby z povolania	Štátna podpora na krytie deficitu a štátna podpora kúpeľnej liečby.
8. Nezamestnanosť	Štátna podpora na krytie deficitu a financovanie služieb zamestnanosti pre nezamestnaných.
9. Rodinné prídavky	Celé sú financované zo štátneho rozpočtu.
10. Základné nepríspevkové (životné) minimum	Štát a obce pokrývajú dávky vyplácané osobám nachádzajúcim sa v hmotnej núdzi.
Financovanie systémov dlhodobých dávok:	
1. Invalidita	Systém priebežného financovania („pay as you go“).
2. Staroba, pozostalí	1. pilier: Systém priebežného financovania („pay as you go“). 2. pilier: Kapitalizačný fondový systém („funded“).
3. Pracovné úrazy a choroby z povolania	Systém priebežného financovania („pay as you go“).

Kapitola II. Zdravotná starostlivosť

Platná právna základňa	• Zákon č. 580/2004 Z.z. o zdravotnom poistení, • Zákon č. 576/2004 Z.z. o zdravotnej starostlivosti a službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti • Zákon č. 577/2004 Z.z. o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia a o úhradách za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti • Zákon č. 363/2011 Z.z. o rozsahu a podmienkach úhrady liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín na základe verejného zdravotného poistenia • Zákon č. 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve • Zákon č. 581/2004 Z.z. o zdravotných poisťovniach • Zákon č. 579/2004 Z.z. o záchrannej zdravotnej službe • Nariadenie vlády SR č. 722/2004 Z.z. o výške úhrady poistenca za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti
Základné princípy	Zdravotná starostlivosť (a poskytovanie služieb súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti) pre všetkých obyvateľov (založené na princípe bydliska). Financovanie je zabezpečené z povinného zdravotného poistenia a zo štátneho rozpočtu, keď sa vyžaduje spoluúčasť platenia poistencov (pri stomatologickej starostlivosti, za lieky, za pobyt na kúpeľnej liečbe). Používa sa systém vecných dávok.
Oblasť uplatnenia	Všetky osoby, ktoré majú na území Slovenska trvalý pobyt, ktoré v SR vykonávajú samostatnú zárobkovú činnosť, alebo sú v SR zamestnané, aj keď v SR nemajú trvalý pobyt.
1. Prijímatelia dávok	
2. Oslobodenie z povinného poistenia	Osoby poistené v zahraničí, osoby zamestnané zamestnávateľmi používajúcimi diplomatické výsady a imunity.
3. Dobrovoľné poistenie	Nie je možné.
4. Predpokladaní závislí	Nevzťahuje sa: univerzálny systém, vzťahujúci sa na všetkých obyvateľov.

Kapitola II. Zdravotná starostlivosť

Podmienky 1. Potrebná dĺžka času pre účasť 2. Trvanie poskytovania dávok Organizácia 1. Lekári. 1.1. Spôsob uznania výkonu lekára pre systém 1.2. Spôsob platenia 2. Nemocnice	Nie je stanovená žiadna kvalifikačná lehota. Neobmedzene. Zdravotné poisťovne uzatvárajú kontrakty na poskytovanie zdravotnej starostlivosti so zdravotníckymi zariadeniami. Len zdravotnícki pracovníci pracujúci v týchto zariadeniach sú oprávnení poskytovať zdravotnú starostlivosť hradenú zo systému verejného zdravotného poistenia. Lekárom uhrádzajú náklady za poskytnutú zdravotnú starostlivosť zdravotné poisťovne. Platenie je kombináciou systému kapitácie (podľa počtu registrovaných poistených pacientov) pri všeobecnej ambulantnej starostlivosti pre dospelých, deti a dorast a špecializovanej gynekologickej a zubnolekárskej starostlivosti a hodnotenia zdravotného výkonu (v bodoch) pri inej špecializovanej ambulantnej zdravotnej starostlivosti. Cena je tvorená dohodou medzi zdravotnými poisťovňami a organizáciami združujúcimi poskytovateľov. Lekári, ktorí nemajú zmluvy so zdravotnými poisťovňami, sú platení v hotovosti. Nemocnice sa uchádzajú o zaradenie do verejnej minimálnej siete poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, následne majú prednosť pri uzatváraní zmlúv so zdravotnými poisťovňami. Poisťovne sú povinné v každom regióne zazmluvniť aspoň stanovené minimálne počty lekárskeho miest a lôžok.
---	---

Kapitola II. Zdravotná starostlivosť

Dávky	
1. Lekárska starostlivosť	Slobodná voľba lekára, ktorý má zmluvu so zdravotnými poisťovňami. Osoba (poistenec) súhlasí so zmluvou o poskytovaní zdravotnej starostlivosti s lekárom na obdobie minimálne 6 mesiacov.
1.1. Spôsob výberu lekára	
1.2. Prístup k špecialistom	Poistenci navštevujú lekárov špecialistov na základe vlastného výberu alebo odporúčania všeobecného lekára.
1.3. Platenie lekára	Náklady na poskytovanie zdravotnej starostlivosti sú uhrádzané z verejného zdravotného poistenia. Lekár je odmeňovaný z prostriedkov zdravotných poisťovní. Dávky (ošetrenie) sú poskytované v bezhotovostnom režime.
1.4. Spoluúčasť pacienta	Pacient platí za služby spojené s poskytovaním zdravotnej starostlivosti: • 1,99 € za každú návštevu na pohotovosti, • 0,17 € za každý lekárske recept, • 0,07 € za každý km jazdy v rámci poskytovania zdravotných dopravných služieb.
1.5. Oslobodenie alebo zníženie spoluúčasti pacienta	Od platby za prevoz dopravnou zdravotnou službou sú oslobodení pacienti zdravotne postihnutí, na dializačnom programe, na onkológii a na kardiológii. Limit spoluúčasti starších a invalidov s nízkymi príjmami na platení za lieky v rozsahu 30 – 45 Eur štvrťročne.
2. Pobyt v nemocnici	
2.1. Výber nemocnice	Voľný výber nemocnice. Vyžaduje sa odporúčenie alebo nariadenie lekára mimo naliehavých prípadov.
2.2. Spoluúčasť pacienta	Nepodieľa sa na nákladoch na liečbu.
2.3. Oslobodenie alebo zníženie spoluúčasti pacienta	Netýka sa.

Kapitola II. Zdravotná starostlivosť

3. Ošetrovanie zubov	Voľný výber spomedzi zmluvných lekárov. Ošetrovanie zubov je preplácané podľa cien dohodnutých medzi zdravotnými poisťovňami a poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti. Zubné preventívne vyšetrenie pacient neplatí. Použitie materiálov nad stanovený štandard uhrádza pacient. Ošetrovanie zubov u lekárov bez zmlúv so zdravotnými poisťovňami si pacient uhrádza v plnej výške.
3.1. Liečenie	
3.2. Protézy	Platí sa určitý poplatok (podľa zoznamu zdravotných pomôcok). Priemerná účasť pacienta na takýchto platbách je asi 35 % - výška podielu závisí od typu a od materiálu zubnej protézy. Napr. cena celej zubnej protézy môže byť v rozmedzí 165 € až 829 €.
4. Farmaceutické produkty	Poskytované sú bezplatne alebo za čiastkovú úhradu poisteným osobám (podľa zoznamu liekov plne alebo čiastočne hrazených poisťovňou). Priemerná výška účasti pacienta na platbách za lieky (farmaceutické produkty) je asi 10 % - 14%. Pri platbách žiadne skupiny obyvateľstva nemajú zľavy. Nie sú ustanovené žiadne ročné obmedzenia alebo limity.
5. Protézy, okuliare, načúvacie pomôcky	Časť nákladov je pokrytá zdravotným poistením, zvyšok dopláca pacient (podľa cenového opatrenia). Príklad: účasť pacienta na úhrade za protézu dolnej končatiny alebo načúvacieho prístroja môže byť čiastočne alebo úplne pokrytá zo systému zdravotného poistenia – to závisí od diagnózy, od rozhodnutia lekára alebo od pacientovho výberu typu pomôcky.
6. Ďalšie dávky	Preventívne prehliadky detí, dorastencov a dospelých, očkovanie, dispenzárna starostlivosť, kúpeľná starostlivosť. Spoluúčasť pacienta v kúpeľnej starostlivosti: 4,98 € – 7,30 € za každý deň pobytu.

Kapitola III. Starostlivosť v chorobe – peňažné dávky (nemocenské)

Platná právna základňa	• Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, • Zákon č. 462/2003 Z.z. o náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca, • Zákon č. 238/1998 Z.z. o príspevku na pohreb, • Zákon č. 437/2004 Z.z. o náhrade za bolesť a náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia
Základné princípy	Povinné sociálne poistenie pre zamestnancov a SZČO (s ročným príjmom viac ako 44,2 % priemernej ročnej mzdy v NH) s dávkami zodpovedajúcimi zárobkom. Je možné dobrovoľné poistenie pre všetky osoby staršie ako 16 rokov. Náhradu príjmu zamestnanca počas prvých 10 kalendárnych dní jeho práceneschopnosti platia zamestnávatelia. Osobitná schéma pre policajtov, vojakov a colníkov.
Oblasť uplatnenia	Všetci zamestnanci, samostatne zárobkovo činné osoby a dobrovoľne poistené osoby.
1. Prijímatelia	
2. Obmedzenie zúčastnenosti	Nie je obmedzená účasť
3. Oslobodenie z povinného poistenia	Nie je povinné poistenie pre SZČO s ročným príjmom nižším ako 44,2 % priemernej ročnej mzdy v NH pred 2 rokmi (t.č. ročne menej ako 4078,78 €).
Podmienky	
1. Overenie práceneschopnosti	Vyžaduje sa lekárske potvrdenie o práceneschopnosti od ošetrojúceho lekára. Je potrebné od prvého dňa práceneschopnosti. Kontrola aspoň raz za 4 týždne.
2. Potrebná doba poistenia	Len pre SZČO a dobrovoľne poistených: 270 kalendárnych dní účasti v systéme nemocenského poistenia počas dvoch rokov predchádzajúcich ochoreniu. U zamestnancov sa nevyžaduje.
3. Iné podmienky	Nepoberať dávku „materské“.

Kapitola III. Starostlivosť v chorobe – peňažné dávky (nemocenské)

Čakacia lehota	Žiadna čakacia lehota, dávky sú vyplácané od prvého dňa práceneschopnosti.
Dávky	
1. Dávky platené zamestnávateľmi	Poskytovanie „<u>náhrady príjmu</u>“: počas prvých 3 kalendárnych dní práceneschopnosti je to 25 % z vymeriavacieho základu (denného zárobku vypočítaného z príjmov predchádzajúceho roku, maximálne zo sumy 1,5-násobku priemernej mesačnej mzdy). Od 4-tého dňa do 10-teho kalendárneho dňa práceneschopnosti je to 55 % z toho istého vymeriavacieho základu.
2. Dávky sociálnej ochrany	Dávka „<u>nemocenské</u>“:
2.1. Výška dávky	U zamestnancov: 55 % z vymeriavacieho základu (viď vyššie) od 11. kalendárneho dňa práceneschopnosti. U SZČO a dobrovoľne poistených: od 1. dňa počas prvých 3 kalendárnych dní práceneschopnosti 25 % z vymeriavacieho základu (viď vyššie), následne 55 %, s tým istým ohraničením. Len polovica dávky, ak je choroba dôsledkom požitia alkoholu alebo drogy. Nárok na dávku zanikne pri odsúdení za trestný čin, ktorý spôsobil práceneschopnosť. Pri porušení liečebného režimu nie je nárok na dávku počas maximálne 30 dní.
2.2. Trvanie poskytovania dávky	Dávka sa poskytuje maximálne 52 týždňov od začiatku dočasnej práceneschopnosti.
2.3. Osobitné podmienky pre nezamestnaných	Nezamestnaný nemá nárok na dávku.
2.4. Príspevok na pohreb	Jednorazová suma 79,67 € vyplatená tomu, kto organizuje pohreb. Podmienkou je trvalý alebo dočasný pobyt (90 dní) aj zomretého aj prijímateľa dávky.
2.5. Iné dávky	Dávka <u>Ošetrovné</u>: v sume 55 % z vymeriavacieho základu (viď vyššie), vypláca sa maximálne 10 kalendárnych dní ak príbuzný je chorý a potrebuje ošetrovanie, alebo ak sa dotyčná osoba stará o dieťa do 10 rokov veku v prípade uzavretia školského zariadenia. Dávka <u>Náhrada za bolesť</u> a dávka <u>Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia</u>: 2 % z priemernej mesačnej mzdy v národnom hospodárstve SR za každý bod (podľa sadzobníka) uvedený v lekárskej správe. 1 bod = 15,38 € (pre rok 2011).

Kapitola III. Starostlivosť v chorobe – peňažné dávky (nemocenské)

Zdaňovanie a sociálne príspevky do systému.	
1. Zdaňovanie peňažných dávok	Dávky nie sú predmetom zdaňovania.
2. Limit príjmu pre daňové úľavy a pre zníženie dane.	Neuplatňuje sa. Dávky nie sú predmetom zdaňovania.
3. Príspevky do systému sociálnej starostlivosti z objemu dávok	Žiadne príspevky.

Kapitola IV. Starostlivosť v materstve

Platná právna základňa	• Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, • Zákon č. 576/2004 Z.z. o zdravotnej starostlivosti a službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti • Zákon č. 580/2004 Z.z. o zdravotnom poistení, • Zákon č. 577/2004 Z.z. o rozsahu zdravotnej starostlivosti, • Zákon č. 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, • Zákon č. 581/2004 Z.z. o zdravotných poisťovniach, • Zákon č. 235/1998 Z.z. o príspevku pri narodení dieťaťa, • Zákon č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce,
Základné princípy	Peňažné dávky sú zabezpečované prostredníctvom povinného sociálneho poistenia financovaného z príspevkov zamestnávateľov, zamestnancov, SZČO a dobrovoľne poistených osôb, na základe výšky zárobkov. Vecné dávky sú zabezpečované prostredníctvom povinného zdravotného poistenia pre všetkých obyvateľov. Pre vojakov, policajtov a colníkov sa uplatňuje osobitná schéma.
Oblasť uplatnenia	
1. Vecné dávky	Pre všetky obyvateľky.
2. Peňažné dávky	Dávka „Materské“ a dávka „Vyrovnávacía dávka“ (v materstve a tehotenstve) sa poskytuje poisteným osobám (pozri Kapitolu III „Starostlivosť v chorobe“)
Podmienky	
1. Vecné dávky	Trvalý alebo dočasný pobyt.
2. Peňažné dávky	Peňažná pomoc v materstve - Materské • 270 dní platenia do systému nemocenského poistenia počas dvoch rokov predchádzajúcich pôrodu, • narodenie dieťaťa alebo náhradná starostlivosť o dieťa (v prípade náhradnej starostlivosti dávka prináleží osobe, ktorá prevzala dieťa do starostlivosti).

Kapitola IV. Starostlivosť v materstve

Dávky	Vyrovňavacia dávka: • účasť v systéme nemocenského poistenia, • preloženie na iné pracovné miesto v súvislosti s tehotenstvom alebo materstvom, • zníženie zárobku ako dôsledok preloženia. <u>Príspevok pri narodení dieťaťa</u> – pozri Kapitolu IX „Rodinné dávky“
1. Vecné dávky	Pravidelné mesačné gynekologické prehliadky počas tehotenstva a špeciálna starostlivosť v šestonedelí. Nemocničná starostlivosť pri pôrode. Osobitná pediatrická starostlivosť a preventívne prehliadky detí do 1. roku veku dieťaťa. pozri tiež Kapitolu II. „Zdravotná starostlivosť“.
2. Materská dovolenka	
2.1. Dĺžka trvania pred a po pôrode	Materské 6 – 8 týždňov uplatnených pred pôrodom, s celkovým trvaním: • 34 týždňov za normálnych okolností, • 37 týždňov ak ide o osamelú matku • 43 týždňov, ak ide o viacnásobný pôrod, • 28 týždňov (31 týždňov ak ide o osamelú osobu alebo 37 týždňov, ak ide o starostlivosť o 2 a viac novorodencov) v prípade náhradnej rodičovskej starostlivosti, • ak dieťa zomrie je dĺžka trvania kratšia, ale nie menej ako 14 týždňov a nemôže sa skončiť skôr ako uplynie doba 6 týždňov po pôrode. Vyrovňavacia dávka: • Dávka sa poskytuje v tehotenstve a materstve, najdlhšie do konca 9. mesiaca po pôrode.
2.2. Pokračovanie vyplácania zamestnávateľom	Zamestnávateľ nemá povinnosť platiť dávku.

Kapitola IV. Starostlivosť v materstve

3. Výška peňažnej dávky	<u>Materské</u> – 65 % z vymeriavacieho základu (zárobku vypočítaného z príjmov predchádzajúceho roku, maximálne zo sumy 1,5-násobku priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve SR). <u>Vyrovňavacia dávka</u> – 55 % sumy rovnajúcej sa rozdielu medzi zárobkami pred a po preložení na inú prácu. <u>Príspevok pri narodení dieťaťa</u> a <u>Rodičovský príspevok</u> – pozri Kapitulu IX. „Rodinné dávky“. <u>Príplatok k dávke materského</u> : až do výšky sumy rodičovského príspevku v prípade, že dávka materské je nižšia než rodičovský príspevok.
Zdaňovanie a sociálne príspevky do systému.	
1. Zdaňovanie peňažných dávok	Dávky nie sú predmetom zdaňovania.
2. Limit príjmu pre daňové úľavy a pre zníženie dane.	Neuplatňuje sa. Dávky nie sú predmetom zdaňovania.
3. Príspevky do systému sociál. starostlivosti z objemu dávok	Žiadne.

Kapitola V. Starostlivosť v invalidite

Platná právna základňa	• Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, • Zákon č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách, • Zákon č. 447/2008 Z.z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia, • Zákon č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti
Základné princípy	Povinné sociálne poistenie zamestnancov a určitých skupín SZČO, kde dávky závisia od zárobkov a od dĺžky účasti v systéme. Je možné dobrovoľné poistenie pre ostatné osoby staršie ako 16 rokov. Osobitná schéma pre policajtov, vojakov a colníkov.
Oblasť uplatnenia	<u>Povinná účasť pre:</u> • zamestnancov povinne nemocensky poistených, • SZČO povinne nemocensky poistených, • osoby starajúce sa o deti vo veku do 6 rokov (18 rokov, ak je zdravotne postihnuté). • osoby, ktoré poberajú peňažný príspevok na opatrovanie, • osoby, ktoré vykonávajú osobnú asistenciu ŤZP osobe najmenej 140 hodín mesačne. <u>Dobrovoľná účasť pre:</u> • Osoby staršie ako 16 rokov s trvalým alebo dočasným pobytom (zamestnaní v zahraničí, nezamestnaní, SZČO s ročným príjmom nižším ako 44,2 % ročnej priemernej mzdy v NH).
Oslobodenie z povinného poistenia	Nie je povinné poistenie pre SZČO s ročným príjmom nižším ako 44,2 % ročnej priemernej mzdy v NH pred 2 rokmi (t.č. menej ako 4078,78 €).
Pokryté riziko	Poistenec je invalidný, ak pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.
Definície	Plná invalidita = pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.

Kapitola V. Starostlivosť v invalidite

Podmienky 1. Minimálna úroveň pracovnej neschopnosti 2. Možnosť revízie 3. Dĺžka obdobia, pokrytie ktorého garantuje systém 4. Minimálna doba potrebná na účasť v systéme Dávky 1. Faktory ovplyvňujúce výšku dávok	41 % poklesu schopnosti. Kontrola posudzovania spôsobilosti na prácu sa vykonáva v lehotách určených posudkovým lekárom. Pri dočasnej práceneschopnosti sa vykonáva aspoň raz za 4 týždne, pri trvalej invalidite len ak sa predpokladá zmena vo vývoji pracovnej schopnosti. Odo dňa, v ktorom bola invalidita diagnostikovaná, až kým trvá stav alebo až do doby poberania starobného dôchodku. Potrebný počet rokov invalidného poistenia na vznik nároku na dávku závisí od veku poistenca: <table data-bbox="643 792 1347 1048"> <thead> <tr> <th>Vek</th><th>Vyžadované obdobie zamestnania</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>do 20 rokov</td><td>menej ako 1 rok</td></tr> <tr> <td>20 – 24 rokov</td><td>1 rok</td></tr> <tr> <td>24 – 28 rokov</td><td>2 roky</td></tr> <tr> <td>28 – 34 rokov</td><td>5 rokov</td></tr> <tr> <td>34 – 40 rokov</td><td>8 rokov</td></tr> <tr> <td>40 – 45 rokov</td><td>10 rokov</td></tr> <tr> <td>viac ako 45 rokov</td><td>15 rokov</td></tr> </tbody> </table> U pracovného úrazu či choroby z povolania a u invalidov z mladosti sa neuplatňuje minimálna doba potrebná na vznik nároku na dávku. Miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť a výška zárobku prostredníctvom príspevkov platených v období výkonu zárobkovej činnosti. Nárok na dávku zaniká ak je invalidita dôsledkom úmyselného trestného činu poistenca. Len polovica dávky, ak je invalidita dôsledkom požitia alkoholu alebo drogy.	Vek	Vyžadované obdobie zamestnania	do 20 rokov	menej ako 1 rok	20 – 24 rokov	1 rok	24 – 28 rokov	2 roky	28 – 34 rokov	5 rokov	34 – 40 rokov	8 rokov	40 – 45 rokov	10 rokov	viac ako 45 rokov	15 rokov
Vek	Vyžadované obdobie zamestnania																
do 20 rokov	menej ako 1 rok																
20 – 24 rokov	1 rok																
24 – 28 rokov	2 roky																
28 – 34 rokov	5 rokov																
34 – 40 rokov	8 rokov																
40 – 45 rokov	10 rokov																
viac ako 45 rokov	15 rokov																

Kapitola V. Starostlivosť v invalidite

2. Metóda výpočtu, dávkový vzorec alebo suma	<u>Invalidný dôchodok</u> (mesačné dávky): Ak pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť je viac ako 70 %: $ID = POMB \times ODP \times ADH$. Ak pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť je 40 až 70 %: $ID = POMB \times ODP \times DH \times II/100$. POMB (Priemerný osobný mzdový bod) – sa určí ako podiel súčtu osobných mzdových bodov dosiahnutých v jednotlivých kalendárnych rokoch rozhodujúceho obdobia a obdobia dôchodkového poistenia v tomto období. Osobný mzdový bod sa určí ako podiel ročného hrubého príjmu poistenca a priemernej ročnej mzdy v hospodárstve SR, pritom maximálna hodnota osobného mzdového bodu je 3 (maximálna hodnota POMB môže byť 2,72). ODP (Obdobie dôchodkového poistenia) = počet rokov poistenia + počet rokov zostávajúcich do veku odchodu do dôchodku. ADH (Aktuálna dôchodková hodnota): je to dôchodková hodnota platná v čase vzniku nároku na výplatu dôchodkovej dávky (zámer bol 1,25 % priemernej mesačnej národnej mzdy v roku predchádzajúcom roku, kedy poistenec ide do dôchodku). Na účely výpočtu dôchodkov v roku 2012 je $ADH = 9,8182 \text{ €}$. II (Index invalidity): je to percento poklesu schopnosti poistenca vykonávať zárobkovú činnosť.
3. Zodpovedajúci zárobok alebo výpočtový základ	Príjem poistenca zo zamestnania, z ktorého platil poistné počas celého obdobia poistenia od roku 1984.
4. Doby, ktoré sa započítavajú aj bez platenia príspevku (náhradné doby)	Doba poberania dávky materského, dávky ošetrovného. Obdobie medzi vznikom invalidity a dôchodkovým vekom. Štát platí príspevky za osoby počas: • poberania dávky „materské“, • obdobia starostlivosti o malé deti do 6 rokov veku, • obdobia starostlivosti o zdravotne postihnuté deti do 18 rokov veku, • výkonu osobnej asistencie aspoň 140 hodín mesačne, • poberania príspevku na opatrovanie.
5. Prídavky pre závislé osoby Manželka – deti – iní závislí	Žiadne dávky
6. Minimálny dôchodok	Nie je stanovený zákonom.
7. Maximálny dôchodok	Nie je stanovený zákonom.

Kapitola V. Starostlivosť v invalidite

8. Ostatné dávky	Formy kompenzácie obmedzenej schopnosti vykonávať nevyhnutné práce v domácnosti sú: • sociálne služby: opatrovateľská služba, starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb, • peňažné dávky: (pozri Kapitulu XII. „Dlhodobá starostlivosť“). <u>Jednorazová dávka „Náhrada za bolesť“ a „Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia“:</u> - pozri kapitolu III. „Starostlivosť v chorobe – peňažné dávky“. Vianočný príspevok: (pozri kapitolu VI. „Starostlivosť v starobe“)
Valorizácia	Každoročné zvyšovanie aktuálnej dôchodkovej hodnoty (k 1. januáru) v závislosti od vývoja priemerných hrubých miezd (podiel priemernej mzdy zistenej za 3. štvrtrok predchádzajúceho kalendárneho roka a tejto zistenej za 3. štvrtrok kalendárneho roka dva roky predchádzajúceho kalendárnemu roku, od ktorého sa dôchodková hodnota upravuje). Každoročné zvyšovanie dávky (k 1. januáru) je spoločne závislé od rastu spotrebiteľských cien a spoločne od rastu priemernej mzdy v národnom hospodárstve SR.
Súbeh s ostatnými dávkami sociálneho zabezpečenia	Pri súbehu so starobným alebo predčasným starobným dôchodkom sa priznáva len najvyšší dôchodok. Pri súbehu s odlišnými typmi dôchodkov (pozostalostné dôchodky) sa priznáva najvyšší + polovica nižšieho dôchodku. Súbeh s dávkami z osobitného systému (napr. s výsluhovým dôchodkom vojaka) je možný.
Súbeh so zárobkom	Súbeh je možný.
Návrat do aktívneho života	<u>Liečebná rehabilitácia</u> sa uplatňuje v súlade so zdravotnými predpismi: špeciálna (kúpeľná) liečba, ambulantná kúpeľná liečba, špeciálna liečba na poukaz alebo povinná, rehabilitačná liečba na odporúčanie lekárov špecialistov.
1. Rehabilitácia a podpora zamestnávania	<u>Príspevky poskytované zamestnávateľovi</u>: na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska, na ich obnovu alebo technické zhodnotenie hmotného majetku chránenej dielne (alebo chráneného pracoviska), na udržanie občana so zdravotným postihnutím v zamestnaní, na činnosť pracovného asistenta, na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a nákladov na dopravu zamestnancov so zdravotným postihnutím do zamestnania, na úhradu oprávnených nákladov na zaškolenie a prípravu na prácu občana so zdravotným postihnutím.

Kapitola V. Starostlivosť v invalidite

2. Uprednostnenie zamestnávania zdravotne postihnutých osôb	<u>Príspevky poskytované občanovi so zdravotným postihnutím:</u> na prevádzkovanie alebo vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti, na obnovu alebo technické zhodnotenie hmotného majetku chránenej dielne alebo chráneného pracoviska, na činnosť pracovného asistenta, na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska, dávka poskytovaná počas prípravy na pracovné uplatnenie občana so zdravotným postihnutím, úhrada výdavkov na cestovné, ubytovanie, stravovanie a na poistné pre prípad škody počas zaškolenia a prípravy na prácu (aj pre sprevádzajúcu osobu). Informačno-poradenské služby, odborné poradenské služby a sprostredkovanie zamestnania. Poskytovanie ďalších príspevkov – vid' Kapitulu X. „Starostlivosť o nezamestnaných“. Zamestnávateľ s počtom zamestnancov 20 a viac je povinný zamestnávať najmenej 3,2 % zdravotne postihnutých osôb z celkového počtu jeho zamestnancov. Ak nie, zaplatí za rok odvod na účet Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny vo výške 0,9-násobku celkovej ceny práce vypočítanej z priemernej národnej mzdy (za 1. – 3. štvrťrok predchádzajúceho kalendárneho roka) za každého chýbajúceho zdravotne postihnutého (osoba s poklesom schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o 70 % a viac sa započítava za troch zdravotne postihnutých). Povinnosť zamestnávať občanov so zdravotným postihnutím môže zamestnávateľ plniť aj zadaním zákazky vhodnej na zamestnávanie občanov so ZP alebo zadaním zákazky občanovi so ZP, ktorý prevádzkuje alebo vykonáva samostatnú zárobkovú činnosť. Výška zákazky na započítanie jedného občana so ZP je 0,8-násobok celkovej ceny práce vypočítanej z priemernej národnej mzdy za 1.-3. štvrťrok predchádzajúceho roka. Zamestnávateľ platí nižší príspevok na zdravotné poistenie (len 5 % namiesto 10 %) za zamest. so ZP.
---	---

Zdaňovanie a sociálne príspevky do systému.	
1. Zdaňovanie peňažných dávok 2. Limit príjmu pre daňové úľavy a pre zníženie dane. 3. Príspevky do systému sociál. starostlivosti z objemu dávok	Dávky nie sú predmetom zdaňovania. Neuplatňuje sa. Dávky nie sú predmetom zdaňovania. Žiadne.

Kapitola VI. Starostlivosť v starobe

Platná právna základňa	• Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, • Zákon č. 43/2004 Z.z. o starobnom dôchodkovom sporení • Zákon č. 592/2006 Z.z. o poskytovaní vianočného príspevku niektorým poberateľom dôchodku
Základné princípy	1. pilier: - systém priebežného financovania („pay as you go“) založený na príspevkoch a systéme solidarity, kde výška dávky je odvodená od výkonu zárobkovej činnosti počas celého života. Osobitný systém pre policajtov, vojakov a colníkov. 2. pilier: - systém kapitalizačného financovania, založený na príspevkoch platených zamestnávateľmi a na zhodnocovaní uložených peňazí, kde výška dávky závisí od výšky vkladu a úročenia. 3. pilier: Doplnkové dôchodkové sporenie je dobrovoľné, financované poistencami a čiastočne zamestnávateľmi.
Oblasť uplatnenia	Povinné poistenie v 1. pilieri pre všetky zamestnané osoby a určité skupiny samostatne zárobkovo činných osôb; poistené sú aj osoby starajúce sa o malé deti do 6 r. veku (18 r. ak ide o deti s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom), osoby poberajúce peňažný príspevok na opatrovanie alebo osoby vykonávajúce osobnú asistenciu aspoň 140 hodín mesačne a ženy poberajúce dávku „materské“. Dobrovoľné poistenie v 1. pilieri je možné pre osoby staršie ako 16 rokov s trvalým alebo dočasným pobytom na území Slovenska. Vstup do 2. piliera je dobrovoľný pre osoby prvýkrát vstupujúce na trh práce.
Oslobodenie z povinného poistenia	Samostatne zárobkovo činné osoby s ročným príjmom nižším ako 44,2 % priemernej mzdy v NH pred 2 rokmi (t.č. menej ako 4078,78 € za rok).
Podmienky	
1. Minimálna doba členstva (účasti v systéme)	1. pilier : 15 rokov platenia poistného 2. pilier : 10 rokov platenia poistného
2. Podmienky získania plného starobného dôchodku	Neuplatňuje sa koncepcia „plného dôchodku“.

Kapitola VI. Starostlivosť v starobe

3. Dôchodkový vek 3.1. Štandardný dôchodok 3.2. Predčasný starobný dôchodok 3.3. Odložený starobný dôchodok	<u>Starobný dôchodok</u>: 62 rokov. Táto úroveň bude dosiahnutá u žien len postupne – do roku 2024. V rámci 1. piliera je predčasný starobný dôchodok možný, ak sú splnené 4 podmienky – 15 rokov poistenia, menej ako 2 roky do dosiahnutia veku odchodu do dôchodku, nevykonávanie zárobkovej činnosti (z ktorej plyní povinné dôchodkové poistenie) a vypočítaná dávka musí byť vyššia ako 1,2-násobok životného minima (t.č. 189,83 x 1,2 = 227,80 €). V rámci 2. piliera je predčasný starobný dôchodok možný, ak dotyčný poberá tento dôchodok v rámci 1. pilieru a minimálna výška dávky v rámci 2. pilieru musí byť vyššia ako 0,6-násobok životného minima. Je možný, bez obmedzenia.
Dávky 1. Podmieňujúce faktory 2. Metóda výpočtu alebo dávkový vzorec	Výška zárobku poistenca (vo vzťahu k priemernej mzde v hospodárstve SR) premietnutá do príspevkov platených počas celého života. <u>Starobný dôchodok – mesačné dávky len v rámci 1. piliera:</u> Dávkový vzorec: $SD = POMB \times ODP \times ADH$ POMB (Priemerný osobný mzdový bod) – sa určí ako podiel súčtu osobných mzdových bodov dosiahnutých v jednotlivých kalendárnych rokoch rozhodujúceho obdobia a obdobia dôchodkového poistenia v tomto období. Osobný mzdový bod sa určí ako podiel ročného hrubého príjmu poistenca a priemernej ročnej mzdy v hospodárstve SR, jeho maximálna hodnota je však obmedzená na úroveň 3 body. Maximálna hodnota POMB je obmedzená na úroveň 2,72 bodu. ODP (Obdobie dôchodkového poistenia) – počet rokov poistenia. ADH (Aktuálna dôchodková hodnota) – je to dôchodková hodnota platná v čase vzniku nároku na výplatu dôchodkovej dávky (zámer bol 1,25 % priemernej mesačnej mzdy poistenca v hospodárstve SR). Na účely výpočtu dôchodkov v roku 2012 je ADH = 9,8182 €. <u>Starobný dôchodok (mesačné dávky) v rámci 2. piliera (dávky sa budú vyplácať od r. 2016):</u> Výška dávky sa vypočíta podľa štandardných poistných princípov životného poistenia. Poistenec si za určitých okolností môže vybrať „programový výber s doživotným dôchodkom“ (ale len ak výška úspor presahuje určitú hranicu : potom časť hotovosti sa môže vyplatiť ihneď a časť v mesačných splátkach až do smrti), alebo „doživotný dôchodok“ (len mesačné splátky).

Kapitola VI. Starostlivosť v starobe

3. Zodpovedajúci zárobok alebo výpočtový základ	<u>Starobný dôchodok a Predčasný starobný dôchodok:</u> Príjem poistenca zo zamestnania, z ktorého platil poistné, počas celého obdobia poistenia od roku 1984.
4. Doby, ktoré sa započítavajú aj bez platenia príspevku (náhradné doby)	Doba poberania dávky nemocenského, materského alebo ošetrovného. Štát platí príspevky za osoby počas: • poberania príspevku „materské“, starostlivosti o malé deti do 6 rokov veku, • starostlivosti o zdravotne postihnuté deti do 18 rokov veku alebo o dospelých, alebo poberania peňažného príspevku za opatrovanie, výkonu asistencie; spolu maximálne za obdobie 12 rokov. Sociálna poisťovňa platí príspevky za osoby počas: • doby poberania úrazovej renty až do dovŕšenia dôchodkového veku. U osôb poistených pred rokom 2004 sa započítavajú náhradné doby aj podľa staršej legislatívy (napr. obdobie štúdia, vojenskej základnej služby, nezamestnanosti a pod.).
5. Prídavky pre závislé osoby	
5.1. Manželka	Žiadne prídavky.
5.2. Deti	Žiadne prídavky.
5.3. Ostatní závislí	Žiadne prídavky
6. Špeciálne prídavky	Vianočný príspevok: pre poberateľov nižších dôchodkov (v r. 2011 max. 461,40 € mesačne) - starobného, predčasného starobného, invalidného, sociálneho, vdovského, vdoveckého a sirotského. Suma dávky v r. 2011: $VP = 66,39 - 0,1 * (D - 189,83)$, kde D = suma mesačnej dávky dôchodku
7. Minimálna výška dôchodku	Nie je stanovená zákonom.
8. Maximálna výška dôchodku	Nie je stanovená zákonom.
9. Predčasný starobný dôchodok	Krátenie sumy dávky o 0,5 % za každých 30 dní, ktoré chýbajú do dovŕšenia dôchodkového veku.

Kapitola VI. Starostlivosť v starobe

10. Odložený starobný dôchodok	<u>Starobný dôchodok:</u> Zvýšenie sumy dávky o 0,5 % za každých 30 dní platenia poistného po dovŕšení dôchodkového veku.
Valorizácia	Raz ročne (k 1. januáru) úprava dôchodkovej hodnoty podľa rastu hrubých zárobkov (podiel priemernej mzdy zistenej za 3. štvrťrok predchádzajúceho kalendárneho roka a priemernej mzdy zistenej za 3. štvrťrok kalendárneho roka spred dvoch rokov). Raz ročne (k 1. januáru) zvýšenie dávky spolovice podľa medziročného rastu spotrebiteľských cien a spolovice podľa medziročného rastu priemernej mzdy v hospodárstve SR.
Čiastková penzia	Žiadna čiastková penzia.
Súbeh so zárobkom	Súbeh so zárobkom je možný u starobného dôchodku, nie je možný u predčasného starobného dôchodku.

Zdaňovanie a sociálne príspevky do systému.	
1. Zdaňovanie peňažných dávok	Dávky z 1. a 2. piliera nie sú predmetom zdaňovania.
2. Limit príjmu pre daňové úľavy a pre zníženie dane.	V prípade zárobkovej činnosti je starobný dôchodok súčasťou nezdaniteľného minima: 19,2 x 189,83 (životné minimum platné k 1.1.2012); v roku 2012 je ročné nezdaniteľné minimum 3644,74 €.
3. Príspevky do systému sociálnej starostlivosti z objemu dávok	Žiadne príspevky.

Kapitola VII. Starostlivosť o pozostalých

Platná právna základňa	• Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, • Zákon č. 43/2004 Z.z. o starobnom dôchodkovom sporení
Základné princípy	Povinné sociálne poistenie pre zamestnancov a určité skupiny samostatne zárobkovo činných osôb, kde výška dávky závisí od dôchodku zomretej osoby. Osobitná schéma pre policajtov, vojakov a colníkov.
Oblasť uplatnenia	Povinné poistenie pre zamestnancov a určité skupiny samostatne zárobkovo činných osôb. Je možné aj dobrovoľné poistenie.
Oslobodenie z povinného poistenia	Nie je povinné poistenie pre samostatne zárobkovo činné osoby s príjmom nižším ako 44,2 % priemernej mzdy v hospodárstve SR pred 2 rokmi (t.č. menej ako 4078,78 € za rok).
Oprávnené osoby	
Pozostalá/ý manžel/ka	Vdova. Vdovec. Vdovec ak ovdovel pred 1.1.2004 má nárok na dávku vtedy, ak dosiahol dôchodkový vek či plnú invaliditu najneskôr 3 roky od smrti manželky. Rozvedená žena – ale len rozvedená pred 1.1.2004, s nárokom na výživné určené súdom.
Deti	Závislé i adoptované deti.
Iné osoby	Žiadne. Na základe rozhodnutia súdu o úmyselnom spôsobení smrti poisteného zaniká nárok na dávku vinnému pozostalému.

Kapitola VII. Starostlivosť o pozostalých

Podmienky	
1. Zomrelá poistená osoba	• Bol/a poberateľom starobného dôchodku (prípadne predčasného starobného dôchodku či invalidného dôchodku), alebo • ku dňu smrti by splnil/a podmienky nároku na starobný či invalidný dôchodok, alebo • zomrel/a v dôsledku pracovného úrazu či choroby z povolania.
2. Pozostalá manželka, pozostalý manžel	<u>Vdovský dôchodok, vdovecký dôchodok:</u> Manželstvo so zomrelým/lou v čase jeho/jej smrti. Trvanie vyplácania tohto dôchodku je 1 rok a ďalej pokračuje len vtedy, ak vdova (vdovec): • je invalidná/ý s poklesom schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, alebo • stará sa o nezaopatrené dieťa, alebo • vychoval/a aspoň 3 deti (2 deti ak dosiahla vek 52 rokov), alebo • dosiahla/ol dôchodkový vek.
3. Rozvedený manžel, manželka	<u>Dôchodok pre rozvedenú ženu:</u> Len ak pred 1.1.2004 bola poberateľkou výživného zo strany zomrelého.
4. Pozostalý druh, družka	Žiadna dávka.
5. Deti	Musia byť závislými (vekový limit je 26 rokov) na zomrelom rodičovi (zahŕňa to aj adoptované deti).
6. Iné osoby	Žiadne iné osoby nie sú oprávnené na dávku.
Dávky	
1. Pozostalý manželský partner	<u>Vdovský dôchodok, vdovecký dôchodok:</u> 60 % z dôchodku zomrelého manžela, alebo z dôchodku, na ktorý by on/a mal/a nárok čase smrti. Len 1/2 dávky v prípade súbehu so starobným, predčasným starobným či invalidným dôchodkom (vyššia dávky sa vypláti celá a nižšia v polovičnej výške).
	<u>Dôchodok pre rozvedenú ženu:</u> Do výšky výživného, ak bol priznaný do 31.12.2003.

Kapitola VII. Starostlivosť o pozostalých

2. Pozostalý manželský partner - opätovný vydaj /ženba	Výplata dôchodku sa skončí.
3. Osirelé deti jednostranne osirelé dieťa, obojstranne osirelé dieťa	<u>Sirotský dôchodok:</u> 40 % z dôchodku starobného, predčasného starobného, alebo invalidného, na ktoré mal alebo by mal zomrelý nárok v čase svojej smrti; za každého rodiča a pre každé dieťa.
4. Ďalší prijímatelia	Žiadne ďalšie osoby nie sú oprávnené na dávku.
5. Maximálna výška dávok pre všetky oprávnené osoby	100 % zo sumy dôchodku, na ktorý mala zomrelá osoba nárok v čase smrti. Ak súčet pozostalostných dôchodkov prekračuje tento limit, tieto sa znížia proporcionálne.
6. Ďalšie dávky	Vianočný príspevok: (viď. Kapitolu VI. „Starostlivosť v starobe“).
7. Minimálna výška dôchodku	Nie je stanovená zákonom.
8. Maximálna výška dôchodku	Nie je stanovená zákonom
Zdaňovanie a sociálne príspevky do systému.	
1. Zdaňovanie peňažných dávok	Dávky nie sú predmetom zdaňovania.
2. Limit príjmu pre daňové úľavy a pre zníženie dane.	Neuplatňuje sa. Dávky nie sú predmetom zdaňovania.
3. Príspevky do systému sociálnej starostlivosti z objemu dávok	Žiadne príspevky.

Kapitola VIII. Pracovné úrazy a choroby z povolania

Platná právna základňa	• Zákon č. 311/2001 Z.z., Zákonník práce, • Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení • Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov, • Zákon č. 124/2006 Z.z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci, • Zákon č. 437/2004 Z.z. o náhrade za bolesť a náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia, • Nariadenie vlády č. 392/2006 Z.z. o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách pri používaní pracovných prostriedkov, • Nariadenie vlády č. 391/2006 Z.z. o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách na pracovisko. • Zákon č. 355/2007 Z.z. o podpore a rozvoji verejného zdravia • Vyhláška MZ č. 504/2006 Z.z. o spôsobe hlásenia, registrácie a evidencie choroby z povolania a ohrozenia chorobou z povolania
Základné princípy	Povinné poistenie zamestnávateľa pre prípad jeho zodpovednosti za škodu spôsobenú zamestnancovi v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania. Vyplácanie peňažných dávok závislých od výšky príjmov zo zárobkovej činnosti, miery poškodenia zdravia a rozsahu zodpovednosti zamestnávateľa s ohľadom na mieru zavinienia samotného zamestnanca. Princíp zachovania aspoň 80% z pôvodnej úrovne príjmu; ako doplnkový k systémom nemocenského, invalidného a starobného poistenia. Vecné dávky idú zo zdravotného poistenia.
Oblasť uplatnenia	
1. Prijímatelia dávok	Zamestnanci, za určitých podmienok študenti a niektoré ďalšie osoby. Nie je dobrovoľné poistenie.
2. Oslobodenie z povinného poistenia	Nie je oslobodenie z povinného poistenia.
Kryté riziká	
1. Pracovné úrazy	Úraz alebo smrť utrpená v súvislosti s výkonom pracovných úloh s výnimkou tých, ktoré si zavinil zamestnanec sám alebo ktoré nastali v dôsledku požitia alkoholu či drog, ak to bola jediná príčina vzniku škody.

Kapitola VIII. Pracovné úrazy a choroby z povolania

2. Cesta medzi domovom a pracoviskom	Nie je pokryté riziko.
3. Choroby z povolania	Zoznam 47 chorôb z povolania – vid' Prílohu č. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení. Nie je používaný zložený (mix) systém. Pre určité choroby sú stanovené najvyššie prípustné obdobia vystavenia sa riziku podmienené nariadeniami vydanými príslušným úradom hygienickej služby. Napríklad najvyššiu prípustnú expozíciu môže dosiahnuť zamestnanec vykonávajúci prácu v podzemí, ak na pracoviskách zaradených do 3. alebo 4. kategórie rizika prachu odpracoval 4600 pracovných zmien v profesii rubač, razič alebo 5700 pracovných zmien u ostatných profesií. Ak zamestnanec bol vystavený riziku choroby z povolania u viacerých zamestnávateľov, za škodu spôsobenú zamestnancovi v takomto prípade zodpovedá posledný zamestnávateľ.
Podmienky	
1. Pracovné úrazy	Nárok na výplatu dávky vzniká dňom poistenia, premlčí sa uplynutím 3 rokov odo dňa, za ktorý dávka patrila.
2. Choroby z povolania	Nárok na výplatu dávky vzniká dňom poistenia, premlčí sa uplynutím 3 rokov odo dňa, za ktorý dávka patrila.
Dávky	
1. Dočasná nespôsobilosť:	
1.1. Vecné dávky Sloboda voľby lekára alebo nemocnice	Slobodný výber lekára a nemocnice s výnimkou preventívnej starostlivosti, ktorá môže byť vykonávaná v podnikových zdravotníckych strediskách.
Platby nákladov a príspevkov zahrnutých osôb	Znášané povinne poistenými zamestnávateľmi. Nie je spolufinancovanie poberateľom dávky.

Kapitola VIII. Pracovné úrazy a choroby z povolania

1.2. Peňažná dávka	<u>Úrazový príplatok</u> k nemocenskému a k náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti.
Čakacia doba	Žiadna. Lehota na vybavenie žiadosti o úrazovom príplatku je 60 dní s možnosťou jej predĺženia o ďalších 60 dní v mimoriadne zložitých prípadoch.
Trvanie	Počas trvania práceneschopnosti, maximálne 52 týždňov.
Výška dávky	Vymeriavací základ: príjem zo zárobkovej činnosti spravidla v kalendárnom roku predchádzajúcom roku, v ktorom vznikla poistná udalosť.
2. Stála nespôsobilosť	Výška <u>Úrazového príplatku</u> : za prvé 3 dni je to 55 % z denného vymeriavacieho základu, následne 25 % z denného vymeriavacieho základu za každý deň dočasnej pracovnej neschopnosti. Dávka je príplatkom k nemocenskému, alebo príplatkom k náhrade príjmu; vypláca sa mesačne.
2.1. Najnižšia úroveň nespôsobilosti oprávňujúca na kompenzáciu	Pri úrazovej rente je to minimálne 41 % pokles schopnosti zamestnanca vykonávať doterajšiu činnosť. Pri jednorazovom vyrovnaní je to minimálne 10 % pokles schopnosti zamestnanca vykonávať doterajšiu činnosť.
2.2. Možnosť overenia	Pravidelné overenie schopnosti práce sa vykonáva v termínoch stanovených lekárom. V prípade trvalej neschopnosti len ak sa predpokladá zmena schopnosti práce.
2.3. Základný zárobok použitý pre výpočet úrazovej renty	Priemerný hrubý denný príjem zo zárobkovej činnosti vypočítaný z vymeriavacích základov dosiahnutých v rozhodujúcom období (spravidla roku predchádzajúcom roku v ktorom sa stala poistná udalosť).
2.4. Výška dávky alebo vzorec výpočtu	<u>Úrazová renta</u> : mesačná dávka vypočítaná podľa vzorca $ÚR = 30,4167 \times 0,8 \times DVZ \times PPS/100$, kde DVZ je denný vymeriavací základ (ako podiel zárobku a počtu kalendárnych dní v rozhodujúcom roku), PPS je percentuálny pokles schopnosti zamestnanca vykonávať doterajšiu činnosť. Nárok na dávku zaniká dosiahnutím dôchodkového veku alebo dňom priznania predčasného starobného dôchodku.
2.5. Prídavky pre závislé osoby	Žiadne prídavky.

Kapitola VIII. Pracovné úrazy a choroby z povolania

2.6. Prídavky z dôvodu starostlivosti o inú osobu	Efektívna náhrada nákladov na opatrovanie. Pozri tiež Kapitulu XII. „Dlhodobá starostlivosť“.
2.7. Vyrovnanie	Dávka „<u>Jednorazové vyrovnanie</u>“ sa poskytuje tým zamestnancom, ktorých schopnosť vykonávať doterajšiu činnosť poklesla v rozsahu od 10 do 40 percent. Výška dávky sa vypočíta podľa vzorca: $365 \times DVZ \times PPS/100$, kde DVZ je denný vymeriavací základ (ako podiel zárobku a počtu kalendárnych dní v rozhodujúcom období) a PPS je percentuálny pokles schopnosti zamestnanca vykonávať doterajšiu činnosť).
2.8. Súbeh s novými zárobkami	Súbeh s novými zárobkami je možný.
2.9. Súbeh s inými dôchodkami	Ak sa poškodenému vypláca invalidný dôchodok, zníži sa mu suma úrazovej renty o sumu tohto dôchodku. Počas vyplácania úrazového príplatku alebo poberania rehabilitačného či rekvalifikačného poškodený nemá nárok na úrazovú rentu. Nárok na úrazovú rentu zaniká dňom dovŕšenia veku odchodu do dôchodku alebo dňom priznania predčasného starobného dôchodku.
3. Úmrtie	
3.1. Pozostalý manželský partner	<u>Vdovský dôchodok, vdovecký dôchodok</u>: pozri Kapitulu VII. „Starostlivosť o pozostalých“ <u>Jednorazové odškodnenie</u>: $730 \times DVZ$ (denný vymeriavací základ = hrubý zárobok), max. 48883,90 €. <u>Pozostalostná úrazová renta</u>: len pre tých, voči ktorým mal zomretý poškodený vyživovaciu povinnosť určenú súdom a je stanovená v mesačnej výške výživného (max. do úrovne dávky úrazovej renty) – len vtedy, keď zomretý v čase úmrtia nedovŕšil dôchodkový vek, či nepoberal predčasný starobný dôchodok.
3.2. Siroty otca alebo matky/ siroty rodičov	<u>Sirotský dôchodok</u>: pozri Kapitulu VII. „Starostlivosť o pozostalých“ <u>Jednorazové odškodnenie</u>: na každé nezaopatrené dieťa je to polovica sumy jednorazového odškodnenia pre manželského partnera. Úhrn za všetky deti je najviac 48883,90 € za každého zomrelého rodiča. <u>Pozostalostná úrazová renta</u>: len pre tých, voči ktorým mal zomretý poškodený vyživovaciu povinnosť určenú súdom (a nedosiahol dôchodkový vek, prípadne nepoberal predčasný starobný dôchodok). Je stanovená v mesačnej výške výživného (max. do úrovne dávky úrazovej renty).
3.3. Závislí rodičia a ostatní príbuzní	<u>Pozostalostná úrazová renta</u>: len pre tých, voči ktorým mal zomretý poškodený vyživovaciu povinnosť určenú súdom (a nedosiahol dôchodkový vek, prípadne nepoberal predčasný starobný dôchodok). Je stanovená v mesačnej výške výživného (max. do úrovne dávky úrazovej renty).

Kapitola VIII. Pracovné úrazy a choroby z povolania

3.3. Závislí rodičia a ostatní príbuzní	Výplata pozostalostnej úrazovej renty sa končí dňom v ktorom by zomretá osoba dosiahla dôchodkový vek.
3.4. Maximálna suma pre všetkých prijímateľov	<u>Jednorazové odškodnenie</u>: 48883,90 € pre manželského partnera + 48883,90 € pre všetky nezaopatrené deti za každého zomrelého rodiča. <u>Pozostalostná úrazová renta</u>: pre všetkých prijímateľov dávky spolu maximálne vo výške úrazovej renty, na ktorú by mal poškodený nárok pri 100 % strate pracovnej schopnosti.
3.5. Finančné náklady spojené s úmrtím	<u>Náhrada nákladov spojených s pohrebom</u>: Jednorazové sumy na pokrytie pohrebných výdavkov: • do 2444,40 € za náklady účtované pohrebným ústavom, poplatky na cintoríne, za náhrobný kameň, za úpravu hrobu, za zriadenie pomníka alebo náhrobnej tabule • do 2444,40 € za cestovné náklady a za časť (1/3) nákladov na smútočné ošatenie pre blízkych príbuzných (maximálne do výšky 99,6 € na osobu). <u>Príspevok na pohreb</u>: pozri Kapitolu III. „Starostlivosť v chorobe – peňažné dávky“.
4. Rehabilitácia	<u>Rehabilitácia ako vecná dávka a dávka „Rehabilitačné“</u>: dávka v sume 80 % DVZ (denného vymeriavacieho základu, ktorým je priemerný denný zárobok v kalendárnom roku predchádzajúcom rok v ktorom sa stala udalosť). Dávka sa poskytuje počas obdobia pracovnej rehabilitácie poškodeného. <u>Rekvalifikácia ako vecná dávka a dávka „Rekvalifikačné“</u>: dávka v sume 80 % DVZ, poskytuje sa počas rekvalifikácie poškodeného.
5. Iné dávky	<u>Náhrada nákladov spojených s liečením</u>: tých nákladov, ktoré sa neuhrádzajú z povinného zdravotného poistenia, do výšky najviac 24442 €. <u>Dávka Náhrada za bolesť a dávka Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia</u>: vypočíta sa z počtu bodov (podľa sadzobníka) uvedených v lekárskej správe; 1 bod = 2 % z priemernej mesačnej mzdy v národnom hospodárstve SR za kalendárny rok predchádzajúci roku, v ktorom vznikol nárok. Pre rok 2011 je hodnota 1 bodu 15,38 €.
Úprava	Dávky sa upravujú k 1. januáru v závislosti od rastu spotrebiteľských cien a zárobkov.

Kapitola VIII. Pracovné úrazy a choroby z povolania

Zdaňovanie a sociálne príspevky do systému.	
1. Zdaňovanie peňažných dávok	Dávky nie sú predmetom zdaňovania.
2. Limit príjmu pre daňové úľavy a pre zníženie dane.	Neuplatňuje sa. Dávky nie sú predmetom zdaňovania.
3. Príspevky do systému sociálnej starostlivosti z objemu dávok	Žiadne príspevky.

Kapitola IX. Dávky pre rodinu

Platná právna základňa	• Zákon č. 600/2003 Z.z. o prídavku na dieťa, • Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmu, • Zákon č. 571/2009 Z.z. o rodičovskom príspevku, • Zákon č. 235/1998 Z.z. o príspevku pri narodení dieťaťa, • Zákon č. 627/2005 Z.z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa • Zákon č. 561/2008 Z.z. o príspevku na starostlivosť o dieťa, • Zákon č. 201/2008 Z.z. o náhradnom výživnom, • Zákon č. 36/2005 Z.z. o rodine • Zákon č. 305/2005 Z.z. o sociálno-právnej ochrane detí a o sociálnej kuratele
Prídavok na dieťa	
1. Základné princípy	Prídavok na dieťa je dávka, ktorou štát prispieva oprávnenej osobe na výchovu a výživu nezaopatreného dieťaťa. Ide o dávku univerzálneho systému financovaného zo štátneho rozpočtu (daní), pokrývajúceho všetkých obyvateľov s nezaopatrenými deťmi. Suma dávky je rovnaká pre každé dieťa.
2. Oblasť uplatnenia – prijímatelia dávok	Osoby s trvalým alebo dočasným pobytom, ktoré: • sú rodičia dieťaťa, alebo • sú osoby vykonávajúce náhradnú rodinnú starostlivosť, alebo • sú to dospelé nezaopatrené deti
3. Podmienky	
3.1. Pobyt dieťaťa	Dieťa aj oprávnená osoba musia mať trvalý alebo prechodný pobyt na Slovensku.
3.2. Iné podmienky	• Oprávnená osoba sa stará o nezaopatrené dieťa mimo zariadení s celodennou starostlivosťou (umiestnenie z rozhodnutia súdu) a • Dieťaťu nevznikol nárok na invalidný dôchodok, ani nepoberá sociálny dôchodok.
4. Vekové ohraničenie	Nezaopatrené dieťa je nezaopatreným do skončenia povinnej školskej dochádzky (16 rokov veku), najdlhšie do dovŕšenia 25 rokov veku, ak sa sústavne pripravuje na povolanie (na strednej či vysokej škole), alebo ak sa nemôže pripravovať pre chorobu či úraz. V prípade neschopnosti prípravy na povolanie pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav, nezaopatrenosť dieťaťa končí plnoletosťou (18 r.).

Kapitola IX. Dávky pre rodinu

5. Dávky	
5.1. Mesačné sumy	<u>Prídavok na dieťa</u> : 22,54 € na každé nezaopatrené dieťa.
5.2. Vplyv výšky príjmu	Dávka sa nemení so zmenou výšky príjmu rodičov.
5.3. Vplyv výšky veku	Dávka sa nemení so zmenou veku dieťaťa.
6. Osobitné prípady	
6.1. Nezamestnané osoby	<u>Príspevok na služby pre rodinu s deťmi</u> (určený uchádzačom a záujemcom o zamestnanie): účelom je preplatenie nákladov na výchovu detí vo výške 43,16 € na prvé a 33,20 € na každé ďalšie dieťa do 6 rokov veku u tých rodičov, ktorí sa zúčastňujú na vzdelávaní a príprave pre trh práce.
6.2. Dôchodcovia	Prídavok na dieťa a príplatok k prídavku na dieťa vo výške 10,57 € mesačne, ak sa stará o dieťa, pritom nepracuje a nepoberá daňový bonus
6.3. Siroty	Prídavok na dieťa.
Rodičovský príspevok	
1. Základné princípy	Rodičovský príspevok je paušálna dávka, ktorú štát poskytuje oprávnenej osobe počas riadnej starostlivosti o dieťa. Je to dávka univerzálneho systému financovaného zo štátneho rozpočtu (daní).
2. Oblasť uplatnenia – prijímatelia dávok	Osoby s trvalým alebo prechodným pobytom, ktoré sú rodičmi, adoptívnymi rodičmi, alebo vykonávajú náhradnú rodinnú starostlivosť.
3. Podmienky	• riadna starostlivosť aspoň o 1 dieťa vo veku do 3 rokov (do 6 rokov ak ide o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom), • trvalý alebo prechodný pobyt oprávnenej osoby na Slovensku, • nepoberanie dávky „materské“.

Kapitola IX. Dávky pre rodinu

4. Suma dávky Prídavky na starostlivosť o deti	<u>Rodičovský príspevok</u>: mesačne 194,70 €. Nárast dávky o 25% v prípade starostlivosti o deti z viacná-sobného narodenia (48,70 € mesačne za každé dieťa). Zníženie dávky na 50% v prípade zanedbania starostlivosti o školskú dochádzku starších školopovinných detí za posledné 3 mesiace.
1. Základné princípy	<u>Štátna podpora materských škôl</u>. <u>Daňový bonus</u>: univerzálny systém financovaný zo štátneho rozpočtu; dávka sa poskytuje formou zníženia dane z príjmu. <u>Príspevok na starostlivosť o dieťa (PSD)</u>: štátna dávka na poskytovanie starostlivosti dieťaťu v záujme jeho fyzického vývinu a psychického vývinu pri rešpektovaní najlepšieho záujmu dieťaťa a jeho práv, ak oprávnená osoba nemá nárok na rodičovský príspevok.
2. Oblasť uplatnenia – poberatelia dávok	<u>Daňový bonus</u>: Pracujúce osoby s trvalým alebo dočasným pobytom: rodičia, alebo osoby vykonávajúce náhradnú rodinnú starostlivosť, alebo adoptívni rodičia. <u>PSD</u>: Pracujúce či študujúce osoby: rodič, ktorý sa stará o dieťa vo veku do 3 rokov (do 6 rokov, ak má dieťa dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav).
3. Podmienky	<u>Daňový bonus</u>: nezaopatrené dieťa (maximálne do veku 25 rokov) a ročný zárobok poberateľa dávky je aspoň vo výške 6-násobku minimálnej mesačnej mzdy (v roku 2012 je MMM 327,2 €), teda 1963,2 €. <u>PSD</u>: nezaopatrené dieťa do 3 rokov (do 6 rokov v prípade dlhodobu nepriaznivého zdravotného stavu), štúdium či zárobková činnosť rodiča, pobyt oprávnenej osoby a dieťaťa na Slovensku, starostlivosť zabezpečovaná poskytovateľom.
4. Suma dávky Iné dávky	<u>Daňový bonus</u>: 20,51 € mesačne. <u>PSD</u>: suma preukázaných výdavkov (maximálne 230 € mesačne pri zabezpečení starostlivosti o dieťa poskytovateľom); iba 41,10 € mesačne, ak nie sú zdokumentované výdavky.
1. Príspevok pri narodení a pri náhradnej rodinnej starostlivosti	<u>Príspevok pri narodení dieťaťa</u> (len za predpokladu trvalého pobytu): Jednorazová suma 151,37 € za každé dieťa. V prípade súčasného narodenia dvoch a viac detí sa jednorazová suma zvyšuje o polovicu za každé dieťa, ktoré sa dožilo aspoň 28 dní (ak počet takto dožitých detí je 2 alebo viac). <u>Príplatok k príspevku pri narodení prvého, druhého a tretieho dieťaťa</u>: 678,49 €.

Kapitola IX. Dávky pre rodinu

	Jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti: 352,86 € (na odev, obuv, nábytok...). Jednorazový príspevok pri zániku starostlivosti (náhradnej i ústavnej): 883,90 € pri dosiahnutí veku dospelosti dieťaťa (18 rokov) – na podporu osamostatnenia sa dieťaťa. Každoročná dávka pre deti z viacnásobného narodenia: určená pre rodiny, kde sa súčasne narodili 3 alebo viac detí (alebo sa opakovane v priebehu 2 rokov narodili dvojčatá), ak aspoň 3 deti sú vo veku do 15 rokov. Výška dávky je 81,99 €, 101,25 € alebo 107,55 € (v závislosti od veku dieťaťa do 6 rokov, 6 – 15 rokov a 15 rokov) pre každé dieťa každý rok.
2. Prídavok pre osamelého rodiča	Žiadna osobitná dávka.
3. Osobitné prídavky pre zdravotne postihnuté deti	Pozri Kapitolu XII. „Dlhodobá starostlivosť“.
4. Zálohové platby na živobytie	<u>Náhradné výživné</u>: poskytované osobám s príjmom nižším ako 2,2-násobok životného minima, ktorí si vymáhajú alimenty na dieťa od povinných osôb prostredníctvom exekútora. Výška dávky je najviac 1,2-násobok životného minima dieťaťa – teda 103,98 € mesačne. Náhradné výživné je najmenej 26 € mesačne (napr. pre siroty bez sirotského dôchodku), alebo ako rozdiel medzi minimálnym náhradným výživným a sirotským dôchodkom.
5. Iné prídavky	Príspevok štátu na <u>cestovné do školy a na stravu</u> v škole alebo v práci počas odborného výcviku. <u>Opakovaný príspevok dieťaťu</u>: do 132,39 € mesačne dieťaťu zverenému do náhradnej starostlivosti. <u>Opakovaný príspevok náhradnému rodičovi (či na starostlivosť o dieťa)</u>: 168,32 € mesačne; zvýšenie o 119,72 € mesačne, ak sa náhradný rodič osobne stará o 3 deti a viac detí, ktoré sú súrodenci. <u>Osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi</u> 69,36 € mesačne, ak ide o handicapované dieťa. Existuje tiež štátna podpora zariadení ústavnej starostlivosti pre deti. Obec podľa uváženia prispieva na úpravu a obnovu rodinných pomerov dieťaťa s nariadenou ústavnou starostlivosťou (mesačne napr. 66 € – prvý rok rodine, potom na vytvorenie úspor pre dieťa, kým je v zariadení). Príspevok na dopravu pre rodičov pri návšteve svojich detí v detských domovoch – poskytuje obec; príspevok na stravu pre dieťa (s nariadenou ústavnou starostlivosťou) pri návšteve rodičov a blízkych – poskytuje detský domov.

Kapitola IX. Dávky pre rodinu

Úprava	Dávky sa upravujú opatrením MPSVR SR koeficientom, ktorým sa upravili sumy životného minima, a nariadením vlády na návrh MPSVR SR. Termíny úprav: Prídavok na dieťa a Rodičovský príspevok k 1. januáru opatrením MPSVR SR, Životné minimum k 1. júlu, Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa k 1. septembru, Príspevok pri narodení dieťaťa k 1. septembru, Daňový bonus (zodpovedné je Ministerstvo financií) k 1. júlu.
Zdaňovanie a sociálne príspevky do systému.	
1. Zdaňovanie peňažných dávok	Dávky nie sú predmetom zdaňovania.
2. Limit príjmu pre daňové úľavy a pre zníženie dane.	Neuplatňuje sa. Dávky nie sú predmetom zdaňovania.
3. Príspevky do systému sociálnej starostlivosti z objemu dávok	Žiadne príspevky.

Kapitola X. Starostlivosť o nezamestnaných

Platná právna základňa	• Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, • Zákon č. 453/2003 Z.z. o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti • Zákon č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti
Základné princípy	Systém sociálneho poistenia financovaný z povinných príspevkov zamestnávateľov, zamestnancov a dobrovoľne poistených osôb, zabezpečujúci dávky zodpovedajúce zárobkom. Nie je osobitný systém pomoci v nezamestnanosti, ale pozri tiež Kapitolu XI „Garantovanie postačujúceho príjmu“
Oblasť uplatnenia	Povinné poistenie zamestnaných povinne nemocensky poistených osôb (okrem dôchodcov).
Úplná nezamestnanosť	Dobrovoľné poistenie pre osoby staršie ako 16 rokov s trvalým alebo dočasným pobytom na Slovensku.
1. Podmienky	
1.1. Hlavné podmienky	• byť nedobrovoľne nezamestnaný, • byť schopný práce, • byť k dispozícii trhu práce bez obmedzenia, • nepoberať starobný dôchodok, • byť evidovaný ako uchádzač o zamestnanie na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny, • aktívne hľadať prácu a preukazovať to aspoň 1-krát mesačne na úrade práce, soc. vecí a rodiny, • mať minimálne obdobie poistenia.
1.2. Potrebná dĺžka času pre účasť	Aspoň 2 roky platenia príspevkov na poistenie v nezamestnanosti počas posledných 3 rokov (4 rokov v prípade pracovných pomerov na dobu určitú).
1.3. Testovanie výšky príjmov	Toleruje sa pracovná aktivita pri čistom zárobku mesačne maximálne 65 % životného minima (+ zvýšenie o príslušné úhrady preddavkov do poisťných fondov a preddavku dane z príjmu).
1.4. Čakacia lehota	Žiadna čakacia lehota.

Kapitola X. Starostlivosť o nezamestnaných

2. Dávky	
2.1. Podmieňujúce faktory	Výška dávky závisí od predchádzajúceho zárobku.
2.2. Zárobky brané do úvahy pri výpočte dávky a ohraňenie výšky zárobku	Pri výpočte dávky sa berú do vymeriavacieho základu hrubé zárobky za posledné 2 roky. Ohraničenie vymeriavacieho základu: 3-násobok priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve SR.
2.3. Sadzba dávky	<u>Dávka v nezamestnanosti</u> : 50 % z vymeriavacieho základu.
2.4. Rodinné príplatky	Žiadne rodinné príplatky. Viď ešte Kapitulu IX. „Dávky pre rodinu“.
2.5. Iné príplatky	Žiadne iné príplatky
2.6. Trvanie vyplácania dávky	<u>Dávka v nezamestnanosti</u> : 6 mesiacov (len 4 mesiace v prípade pracovného pomeru na dobu určitú). Po 3 mesiacoch možno požiadať o jednorazový doplatok v sume 50% zo zostatku celkovej dávky.
Čiastočná nezamestnanosť	
1. Definícia	Žiadna osobitná úprava.
2. Podmienky	Neuplatňuje sa
3. Sadzby dávky	Neuplatňuje sa
Dávky pre starších nezamestnaných	
1. Opatrenie	<u>Predčasný starobný dôchodok</u> .
2. Podmienky	15 rokov platenia príspevkov, chýbajú mu najviac 2 roky do dovŕšenia dôchodkového veku, výška dávky dosahuje viac ako 1,2 násobok životného minima a nevykonáva zárobkovú činnosť (z ktorej plyní povinné dôchodkové poistenie).
3. Sadzba dávky	Viď Kapitulu VI. „Starostlivosť v starobe“.

Kapitola X. Starostlivosť o nezamestnaných

Sankcie	Vyradenie z evidencie uchádzačov o zamestnanie pre nespoluprácu s úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, pre nelegálnu prácu či pri vykonávaní zárobkovej činnosti v cudzine. Uchádzač o zamestnanie sa môže znovu zaregistrovať po uplynutí 3 mesiacov odo dňa vyradenia z evidencie.
Úprava Súbeh	Nie sú pravidelné úpravy výšky dávky v nezamestnanosti, závisí to na iniciatíve vlády.
- s inými sociálnymi dávkami	Dávka v nezamestnanosti sa nevypláca, ak osoba poberá dávku nemocenské, ošetrovné, či materské, alebo rodičovský príspevok.
- s pracovnými príjmami	Súbeh je možný, keď čistý príjem z príležitostnej práce za mesiac je nižší ako 65% životného minima, (suma 123,39 € + odvody 16,53 €).
Zdaňovanie a sociálne príspevky do systému.	
1. Zdaňovanie peňažných dávok	Dávky nie sú predmetom zdaňovania.
2. Limit príjmu pre daňové úľavy a pre zníženie dane.	Neuplatňuje sa. Dávky nie sú predmetom zdaňovania.
3. Príspevky do systému sociálnej starostlivosti z objemu dávok	Žiadne príspevky.

Kapitola XI. Garantovanie minimálnych zdrojov

Platná právna základňa	• Zákon č. 599/2003 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi • Zákon č. 601/2003 Z.z. o životnom minime • Zákon č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti • Zákon č. 453/2003 Z.z. o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti
Základné princípy	Cieľom pomoci v hmotnej núdzi je zabezpečiť občanovi, ktorý je v stave hmotnej núdze, spoločne s jeho príjmami základné životné podmienky - minimálny príjem. Pomoc v hmotnej núdzi sa poskytuje zo štátneho rozpočtu formou dávky (zloženej z dávky a z príspevkov k dávke), ktorej výška je diferencovaná v závislosti od počtu členov domácnosti, ktorí žijú spolu. Ide o subjektívny nárok, ale dávka nie je poskytovaná ľubovoľne. Dávku sa vypláca centrálnne, vypláca ju Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny.
Oprávnené osoby	• jednotlivci, • domácnosti (rodiny)
Podmienky	
1. Štátna príslušnosť	Neuplatňuje sa požiadavka štátnej príslušnosti..
2. Pobyť	Občania Slovenskej republiky a osoby s pobytom na území Slovenskej republiky.
3. Vek	Žiadna podmienka veku.
4. Podmienky týkajúce sa testovania príjmov	
- vlastníctvo nehnuteľností	Posudzuje sa veľkosť majetku, avšak od občana nemožno požadovať predaj alebo prenájom nehnuteľnosti užívanej na primerané trvalé bývanie a pôdy využívané na osobnú spotrebu.
- osobné vlastníctvo	Posudzuje sa osobné vlastníctvo dotknutých osôb, avšak od občana nemožno požadovať predaj alebo prenájom hnutelnej veci tvoriacej nevyhnutné vybavenie domácnosti, ani osobného motorového vozidla využívaného na individuálnu dopravu ťažko zdravotne postihnutého občana alebo ktorého hodnota je nižšia ako 35-násobok životného minima (€ 6644,05).

Kapitola XI. Garantovanie minimálnych zdrojov

- príjem	Za príjem na účely posudzovania hmotnej núdze sa započítavajú všetky príjmy s výnimkou „vyňatých príjmov“ – vid' nižšie.
- využitie ostatných nárokov	Musia byť uplatnené všetky zákonné nároky na určené dávky a nepeňažné plnenia pomoci.
- vyňatie príjmov	Do príjmov sa nezapočítavajú nasledovné príjmy: 25 % zo zárobkov; 25 % z dôchodkových dávok (starobného, predčasného starobného, invalidného, vdovského, vdoveckého, sirotského a sociálneho dôchodku), 25 % materskej dávky; 100 % prídavkov na deti; 100% daňového bonusu; 100 % štipendií žiakov a študentov; 100 % príspevkov aktívnej politiky trhu práce týkajúcich sa cestovných náhrad, absolventskej praxe, služieb pre rodiny nezamestnaného s deťmi, na zapracovanie znevýhodneného UoZ, dávok počas vzdelávania; 100 % príjmu z príležitostnej práce a podpory do sumy 12-násobku životného minima; 50 % príspevku na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby.
5. Požiadavky na hľadanie práce, rekvalifikácie a na zmenu správania	Osoby schopné práce vo veku ekonomickej aktivity musia preukázať ochotu prijať ponuku vhodnej práce, rekvalifikácie či vykonávania menších obecných služieb či inej dobrovoľníckej práce, ak chcú dostať čo najvyššiu sumu dávky v hmotnej núdzi. Žiada sa registrácia na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny. Opatrenia aktívnej politiky trhu práce vid' v kapitole X. „Starostlivosť o nezamestnaných“.
6. Iné podmienky	Žiadne.
Peňažné dávky	
1. Ovplyvňujúce faktory - Úroveň a dostatočnosť zdrojov	Dávka v hmotnej núdzi sa poskytuje osobám v stave hmotnej núdze, keď ich príjem je nižší ako životné minimum a nemôžu si príjem zabezpečiť sami. Životné minimum je stanovené ako minimálna hranica príjmu osoby, pod ktorou nastáva stav jej hmotnej núdze. Vo vecnej podobe je to jedno teplé jedlo denne, nevyhnutné ošatenie a prístrešie. Sumy <u>životného minima</u> používané pri zisťovaní oprávnenosti na dávku v hmotnej núdzi: • prvý dospelý v domácnosti: 189,83 € mesačne, • ďalší dospelý v domácnosti: 132,42 € mesačne, • nezaopatrené dieťa (či zaopatrené dieťa vo veku do 18 rokov): 86,65 € mesačne.

Kapitola XI. Garantovanie minimálnych zdrojov

- Jednotka, za ktorú sa počítajú príjmy - Vplyv štruktúry rodiny 2. Sumy	Spoločná domácnosť (žiadateľ a osoby s ním spoločne posudzované). Dávky sú vyplácané v závislosti od zloženia (štruktúry) rodiny (viď nižšie) Suma „dávky v hmotnej núdzi“ sa vypočíta ako rozdiel medzi stanovenou nárokovou sumou a aktuálnym príjmom. Suma maximálnej dávky v hmotnej núdzi je mesačne u jednotlivých kategórií poberateľov: • 60,5 € u jednotlivca, • 115,1 € u jednotlivca s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi, • 105,2 € u dvojice bez detí, • 157,6 € u dvojice s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi, • 168,2 € u jednotlivca s viac ako štyrmi deťmi, • 212,3 € u dvojice s viac ako štyrmi deťmi K tejto sume sa pripočítavajú zvýšenia, dávky a príspevky k DHN (ako jej súčasť): <u>Zvýšenie</u> o 13,5 € mesačne pre tehotnú ženu (od 4. mesiaca tehotenstva) v hmotnej núdzi. <u>Zvýšenie</u> o 13,5 € mesačne pre rodiča v hmotnej núdzi, ktorý vychováva aspoň 1 dieťa vo veku do 1 roka. <u>Dávka pre školopovinné dieťa</u>: 17,2 € mesačne. <u>Aktivačný príspevok</u>: 63,07 € mesačne patrí občanovi na podporu získania, udržania alebo zvýšenia vedomostí, odborných zručností alebo pracovných návykov na účely pracovného uplatnenia počas pomoci v hmotnej núdzi, ak si tento zvyšuje kvalifikáciu, zúčastňuje sa na vzdelávaní a príprave na trh práce v rámci schválených projektov, alebo vykonáva menšie obecné služby či dobrovoľnícke práce v rozsahu aspoň 10 hodín týždenne. <u>Príspevok na zdravotnú starostlivosť</u>: 2 € mesačne pre osoby v hmotnej núdzi na výdavky spojené s úhradou za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti. <u>Príspevok na bývanie</u>: 55,80 € mesačne ak ide o jedného občana v hmotnej núdzi, inak 89,20 € mesačne ak ide o domácnosť s 2 + občanmi v hmotnej núdzi, na úhradu nákladov spojených s bývaním; poskytné sa len tomu vlastníkovi (nájomcovi) bytu či domu, ktorý riadne uhrádza nájomné (okrem penzistov a okrem klientov v hmotnej núdzi bývajúcich v zariadeniach sociálnych služieb). <u>Ochranný príspevok</u>: 63,07 € mesačne ako prídavok k základnej dávke v hmotnej núdzi pre toho občana v hmotnej núdzi, ktorý dosiahol vek potrebný na nárok na starobný dôchodok, alebo je invalidný na viac ako 70 % poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, alebo sa celodenne stará o dieťa či
---	--

Kapitola XI. Garantovanie minimálnych zdrojov

	dospelého s ťažkým zdravotným postihnutím, alebo je osamelý a stará sa o dieťa vo veku do 31 týždňov. Pre osoby s nepriaznivým zdravotným stavom (chorí dlhšie ako 30 dní) je dávka v sume 34,69 € mesačne. Nepatrí tým osobám, ktoré poberajú aktivačný príspevok. Jednorazová dávka pre mimoriadne výdavky pre osoby v hmotnej núdzi poskytovaná obcou: vo výške preukázaných skutočných nákladov, najviac však do výšky 3-násobku životného minima (určená je na úhradu mimoriadnych výdavkov na nevyhnutné ošatenie, základné vybavenie domácnosti, zakúpenie školských potrieb pre deti a na mimoriadne liečebné náklady). Dávka do 33,19 € ročne na dieťa v hmotnej núdzi na školské potreby. Príspevok na stravu v škole do 1,00 € denne (pre žiaka žijúceho v rodine s príjmom nižším ako je životné minimum). Sociálne štipendium mesačne do 40,00 € podľa prospechu na strednej škole a sociálne štipendium mesačne nad 116 € na vysokej škole. Príklad: 2 osoby s 2 deťmi (5 a 10 r.), bývajúce a platiace v 3 izb. byte: DHN je max. 398,14 € mesačne.
3. Trvanie a časové obmedzenia	Dávka je vyplácaná tak dlho, pokiaľ trvá stav hmotnej núdze.
4. Valorizácia	Ročné zvyšovanie <u>sumy životného minima</u> k 1. júlu. Zvýšenie sa uskutoční vynásobením koeficientu rastu čistých peňažných príjmov osôb (životných nákladov u nízkopříjmových domácností) za obdobie I. štvrťroka bežného kalendárneho roka v porovnaní s I. štvrťrokom predchádzajúceho kalendárneho roka. Úprava <u>sumy dávok v hmotnej núdzi</u> je možná vládou k 1. septembru. Zákon neurčuje mieru valorizácie.
Prídavky na bývanie a kúrenie	Príspevok na bývanie je súčasťou dávky v hmotnej núdzi – viď vyššie.
Priznanie nárokov na dávku	Konanie o dávke sa začína podaním žiadosti o poskytnutie dávky na okresnom Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny podľa miesta bydliska žiadateľa. Nárok overuje (aj prípadným zisťovaním v teréne) pracovník ÚPSVR. Úrad vydá rozhodnutie do 30 dní (do 60 dní vo zvlášť zložitých prípadoch). Dávky sa vyplácajú od začiatku mesiaca v ktorom sa začalo konanie o ich poskytnutí.

Kapitola XI. Garantovanie minimálnych zdrojov

Vrátenie neoprávnene získanej dávky	Prijímateľ dávky má povinnosť vrátiť neoprávnene vyplatené dávky. Závazok vrátiť dávku zvýšenú o 10 % trvá 3 roky od zistenia takejto situácie štátom či obcou, najneskôr uplynutím 10 rokov odo dňa, za ktorý sa dávka a príspevky vyplátili. O povinnosti vrátiť neoprávnene vyplatené dávky rozhoduje ÚP-SVR. Neoprávnene vyplatené dávky sú vymáhané od poberateľa, prípadne od ostatných spolu s ním posudzovaných osôb.
Osobitné nároky v zdravotnej starostlivosti	Zdravotné služby sú prístupné všetkým osobám s trvalým bydliskom na Slovensku, bez obmedzenia. Príspevok na zdravotnú starostlivosť je súčasťou dávky v hmotnej núdzi – viď vyššie.
Zdaňovanie a sociálne príspevky do systému.	
1. Zdaňovanie peňažných dávok	Dávky nie sú predmetom zdaňovania.
2. Limit príjmu pre daňové úľavy a pre zníženie dane.	Neuplatňuje sa. Dávky nie sú predmetom zdaňovania.
3. Príspevky do systému sociál. starostlivosti z objemu dávok	Žiadne príspevky.

Kapitola XII. Dlhodobá starostlivosť

Platná právna základňa	• Zákon č. 447/2008 Z.z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia, • Zákon č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách, • Zákon č. 305/2005 Z.z. o sociálno-právnej ochrane detí a o sociálnej kuratele, • Zákon č. 576/2004 Z.z. o zdravotnej starostlivosti a službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti, • Zákon č. 601/2003 Z.z. o životnom minime, • Zákon č. 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti,
Základné princípy	Starostlivosť je organizovaná na regionálnej a miestnej úrovni. Dlhodobá starostlivosť je zabezpečená čiastočne osobitnou legislatívou (v prípade fyzických osôb s ťažkým zdravotným postihnutím a osôb odkázaných na pomoc inej osoby) a čiastočne v rámci legislatívy venovanej ostatným rizikám (invalidita, staroba, choroba). Peňažné dávky na kompenzáciu sa poskytujú na základe splnenia podmienok, v čom sú aj limity príjmu. Starostlivosť je zabezpečená aj vecnými dávkami, aj peňažnými dávkami. Vecné dávky (sociálne služby) sú financované z rozpočtu obcí a z rozpočtov samosprávnych krajov; peňažné dávky sú financované z rozpočtu štátu.
Pokryté riziko: definícia	Nie je osobitná definícia. Dávky dlhodobej starostlivosti sú poskytované zdravotne postihnutým osobám, osobám s ťažkým zdravotným postihnutím, osobám s nepriaznivým zdravotným stavom a osobám odkázaným na pomoc inej osoby. Pre účely poskytnutia peňažných príspevkov na kompenzáciu sa vyžaduje trvanie funkčnej poruchy dlhšie ako 12 mesiacov a pre vybrané druhy dávok je definovaný minimálny stupeň odkázanosti. Zoznam činností na účely určenia rozsahu potrebnej osobnej asistencie obsahuje 20 položiek. Nevyžaduje sa nevyhnutná doba zácviaku pre neformálnych poskytovateľov starostlivosti. Ak však osobný asistent vykonáva tlmočenie pre osobu so sluchovým postihnutím, musí preukázať znalosť komunikácie s ňou osobitným potvrdením.
Oblasť uplatnenia	Ťažké zdravotné postihnutie, nepriaznivý zdravotný stav a odkázanosť na pomoc inej osoby.

Kapitola XII. Dlhodobá starostlivosť

Podmienky 1. Potrebný čas pre účasť	Nevyžaduje sa.
2. Testovanie príjmov	Peňažné dávky (príspevky na kompenzáciu) sa poskytujú v rôznych výškach, v závislosti od druhu dávky a od príjmov a majetku fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím. Avšak v niektorých prípadoch (napr. dávky pre deti) sa povoľuje aj vyšší príjem. Príjem a majetok je testovaný aj v prípade určovania úhrady za sociálnu službu.
3. Minimálna úroveň závislosti	50 % miery funkčnej poruchy fyzickej osoby (nedostatku jeho telesných, zmyslových či duševných schopností). Pre poskytnutie príspevku na opatrovanie sa vyžaduje aspoň V. stupeň odkázanosti (z max. VI.). Minimálny stupeň odkázanosti pre jednotlivé sociálne služby je stanovený rôzne (od II. do VI.).
4. Vek	<u>Peňažný príspevok na opatrovanie</u>: minimálny vek fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím je 6 rokov, minimálny vek fyzickej osoby vykonávajúcej opatrovanie je 18 rokov.
	<u>Peňažný príspevok na osobnú asistenciu</u>: určený je pre fyzické osoby s ťažkým zdravotným postihnutím vo veku 6 – 65 rokov; po 65. roku veku, len ak bol tento príspevok poskytovaný aj pred dovŕšením jej 65. roku veku. Minimálny vek osobného asistenta je 18 rokov.
5. Dĺžka trvania dávky	Tak dlho, pokiaľ trvá potreba dlhodobej starostlivosti.
Organizácia	Posudkový lekár zhodnotí zdravotný stav, určí mieru funkčnej poruchy a jednotlivé druhy odkázanosti (lekárska posudková činnosť). Spolupracuje pritom s odbornými lekármi a so sociálnymi pracovníkmi (sociálna posudková činnosť).
1. Hodnotitelia	
2. Poskytovatelia	
- neformálni	- rodinní príslušníci - manžel/ka, rodič, náhradný rodič, opatrovník, dieťa, vnuk/vnučka, starý rodič, súrodenec, nevesta, zať, svokor, svokra, švagor, švagriná, neter, synovec; - fyzické osoby, ktoré bývajú s opatrovanou osobou;
- profesionálni	- osobní asistenti a zamestnanci poskytovateľa sociálnych služieb vo verejnom i súkromnom sektore; Sociálne služby sa poskytujú formami: ambulantnou, terénnou a pobytovou.

Kapitola XII. Dlhodobá starostlivosť

3. Hodnotenie závislosti	
- indikátory	Hodnotenie schopnosti osoby vykonávať základné úkony pri stravovaní, osobnej hygiene, kúpaní, používaní toalety, obliekaní, pohybovaní sa, orientácie v prostredí, dodržiavaní liečebného režimu a potreby dohľadu. Existujú osobitné zoznamy chorôb, zdravotných postihnutí a chronických stavov v súvislosti s poskytovaním dávok.
- kategórie	Škála 6 úrovní odkázanosti na pomoc inej osoby (napr. 1. stupeň je 0 hod pomoci denne, 2. st. je 2-4 hod pomoci denne,, 6. st. je viac ako 12 hod pomoci denne). Rozsah osobnej asistencie sa určuje podľa činností a počtu hodín, ktoré sú potrebné na ich vykonanie.
Vecné dávky	
1. Domáce opatrovanie	Opatrovateľská služba, ktorou sa poskytuje pomoc v domácnosti občana odkázaného na pomoc inej osoby pri zabezpečení úkonov sebaobsluhy, starostlivosti o domácnosť a základných sociálnych aktivít.
2. Kombinované opatrovanie	Polo-stacionárne opatrovanie je zabezpečované v zariadeniach sociálnych služieb s denným alebo týždenným pobytom (napr. Denný stacionár), kedy sa osoba odkázaná na pomoc vracia domov každý deň alebo na víkend. Zabezpečujú sa tu rozličné odborné, obslužné a ďalšie činnosti. Nie je tu definovaný počet hodín starostlivosti o klienta v závislosti od stupňa odkázanosti.
3. Dlhodobé opatrovanie na lôžku	Dlhodobé opatrovanie na lôžku je zabezpečované v zariadeniach sociálnych služieb s týždenným alebo celoročným pobytom. Ide napr. o zariadenia pre seniorov, domovy sociálnych služieb, zariadenia podporovaného bývania, atď. V zariadeniach opatrovateľskej služby a v rehabilitačných strediskách možno tiež poskytovať sociálne služby na prechodnú dobu.
4. Iné dávky	Sociálne poradenstvo, tlmočenie (pre osoby so sluchovým postihnutím a pre hluchoslepé osoby), sociál-na rehabilitácia. Systém sociálnych služieb poskytovaných osobitným sociálnym skupinám v sociálnej núdzi (napr. osobám so zdravotným postihnutím, osobám vo vyššom veku, rodinám s jedným rodičom, bezdomovcom) samosprávami obcí a miest, vyššími územnými celkami, verejnými a neverejnými poskytovateľmi.

Kapitola XII. Dlhodobá starostlivosť

Peňažné dávky 1. Výška dávky	<u>Peňažný príspevok na opatrovanie:</u> mesačne 111,32 % sumy životného minima (pri opatrovaní 1 osoby), alebo mesačne 148,42 % životného minima mesačne (pri opatrovaní 2 a viac osôb v domácnosti). Tieto peniaze sú vyplácané priamo opatrovateľovi, ktorým je obvykle člen rodiny. Zvýšenie dávky o 49,8 € mesačne, ak ide o opatrovanie 1 či viac detí s ťažkým zdravotným postihnutím a opatrovateľ nemá iné príjmy. Testuje sa príjem opatrovateľa – pri príjmoch nad určitú hranicu sa dávka znižuje. <u>Peňažný príspevok na osobnú asistenciu:</u> 1,39 % zo sumy mesačného životného minima za 1 hodinu asistencie, maximálne 7300 hodín ročne. Tieto peniaze sú určené osobe vyžadujúcej si starostlivosť a ktorej príjem je nižší ako 4-násobok životného minima, inak sa dopláca. Osobnú asistenciu vykonáva asistent, ktorého si vyberá fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím. <u>Príspevok na kúpu, úpravu, opravu a výcvik používania pomôcky:</u> suma dávky klesá s rastom príjmu poberateľa dávky (z 95 % na 50 % z ceny, pri kúpe psa so špeciálnym výcvikom zo 100 % na 80 %). Maximálna suma dávky na kúpu, úpravu a výcvik je 8630,42 €, na 7 rokov. Pri kúpe druhého mechanic-kého vozíka (prvý je poskytovaný zo zdravotného poistenia) je maximálna výška dávky 1659,7 € a pri kúpe druhého načúvacieho aparátu 331,94 € na 7 rokov, pri kúpe druhého el. vozíka je dávka maximálne 4979,09 € na 10 rokov. <u>Príspevok na kúpu zdvíhacieho zariadenia:</u> suma dávky klesá s rastom príjmu poberateľa dávky (z 95 % na 50 % z ceny), maximálna suma dávky je 11617,88 €, na 7 rokov. <u>Príspevok na kúpu osobného motorového vozidla:</u> suma dávky klesá s rastom príjmu (z 85 % na 55 % z maximálnej ceny 13277,57 €), maximálna suma je 6638,79 € a pri osobnom motorovom vozidle s automatickou prevodovkou 8298,48 €, na obdobie 7 rokov, <u>Príspevok na úpravu osobného motorového vozidla:</u> suma príspevku klesá s rastom príjmu (z 95 % na 50 % z ceny), maximálna suma príspevku je 6638,79 €, na 7 rokov. <u>Príspevok na prepravu:</u> suma dávky klesá s rastom príjmu prijímateľa dávky (z 95 % na 50 % z ceny), maximálna suma dávky je 51,02 % sumy životného minima mesačne, <u>Príspevok na úpravu bytu, rodinného domu alebo garáže:</u> suma dávky klesá s rastom príjmu prijímateľa dávky (z 95 % na 50 % z ceny), maximálna suma dávky je v prípade bytu a rodinného domu 6638,79 €, v prípade garáže 1659,7 €, za obdobie 7 rokov, <u>Príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov zdravotne postihnutých osôb</u> (mesačné príplatky na kompenzáciu za zvýšené výdavky pre osoby s príjmom nižším ako 3-násobok životného minima): • na diétne stravovanie: do 18,56 % sumy životného minima mesačne, • na výdavky súvisiace s hygienou alebo opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia: 9,28 % sumy životného minima mesačne, • na prevádzku osobného motorového vozidla: 16,7 % sumy životného minima mesačne, • na starostlivosť o psa so špeciálnym výcvikom: 22,27 % sumy životného minima mesačne.
---	--

Kapitola XII. Dlhodobá starostlivosť

2. Voľnosť výberu dávky	Peňažný príspevok na kompenzáciu môže byť použitý len na stanovený účel.
Kombinácia dávok	
1. mix dávok	Je možné kombinovať vecné a peňažné dávky dlhodobej starostlivosti v domácnosti a v zariadeniach, avšak kombinovanie vybraných dávok nie je možné (napr. peňažný príspevok na osobnú asistenciu s peňažným príspevkom na opatrovanie).
2. Voľnosť výberu medzi peňažnými a vecnými dávkami	Je voľný výber medzi peňažnými a vecnými dávkami dlhodobej starostlivosti.
Súbeh dávok	
1. Súbeh vecných a peňažných dávok	Je možné poberať súčasne aj vecné aj peňažné dávky dlhodobej starostlivosti (napr. peňažný príspevok na opatrovanie a opatrovateľskú službu v rozsahu 8 hodín mesačne).
2. Súbeh s inými dávkami sociálnej starostlivosti	Je možné prijímať dlhodobú starostlivosť a súčasne poberať dávky zo systému sociálneho poistenia. Je možné prijímať aj dlhodobú starostlivosť aj pomoc v hmotnej núdzi.
Dávky pre opatrovateľa	Peňažný príspevok na opatrovanie. Štát ďalej platí príspevky na starobné a invalidné poistenie za poberateľa dávky na opatrovanie i za osobného asistenta. Je možné využiť odľahčovaciu službu na účely dovolenky opatrovateľa.
Spoluúčasť prijímateľa	V zariadeniach: Prijímateľ dávky platí úhradu za poskytované služby v zariadení, avšak klientovi musí zostať z príjmu suma vo výške aspoň 20 % životného minima pri celoročnom pobyte. Peňažné príspevky na kompenzáciu sa neposkytujú v plnej výške, ale časť nákladov uhrádza klient.
Zdaňovanie	Dávky nie sú predmetom zdaňovania s výnimkou peňažného príspevku na osobnú asistenciu.

Sociálna ochrana samostatne zárobkovo činných osôb

Základné princípy	Ochrana samostatne zárobkovo činných osôb v oblasti zdravotnej starostlivosti, ako aj starostlivosti v chorobe, materstve, invalidite, starobe, pozostalosti, nezamestnanosti a v oblasti rodinných dávok je zabezpečená v rámci všeobecného systému sociálnej ochrany.
Financovanie 1. Vymeriavací základ	Samostatne zárobkovo činné osoby odvádzajú osobitné sadzby príspevkov. Vymeriavací základ SZČO je 50 % zo základu dane (hrubého príjmu bez odvodov na poistné) za predchádzajúci rok (pre dobrovoľne poistených je to suma nimi určená), mesačne 1/12-na. Ohraničenia vymeriavacieho základu: Maximálna hranica vymeriavacieho základu je mesačne: • 4-násobok priemernej mzdy v r. 2010 v hospodárstve SR (3076 €) na starobné, invalidné, nezamestnanecké poistenie a na rezervný fond, • 3-násobok priemernej mzdy v r. 2010 v hospodárstve SR (2307 €) na zdravotné poistenie, • 1,5-násobok priemernej mzdy v r. 2010 v hospodárstve SR (1153,5 €) na nemocenské a materské poistenie. Minimálna hranica vymeriavacieho základu je mesačne na úrovni 44,2 % priemernej národnej mzdy.
2. Sadzby príspevkov	Sadzby príspevkov SZČO sú percentá z vymeriavacieho základu na: • starobné a pozostalostné poistenie: 18 % (prípadne odvod 9 % do 1. pilieru a 9 % do 2. pilieru), • invalidné a pozostalostné poistenie: 6 % (ale 0 % ak poberá starobný dôchodok alebo predčasný starobný dôchodok), • nemocenské a materské poistenie: 4,4 %, • zdravotné poistenie: 14 % (ale len 7 % ak ide o zdravotne postihnutého), • poistenie v nezamestnanosti: (len pri dobrovoľnom poistení) 2 %, • rezervný fond solidarity: 4,75 %. SZČO s ročným príjmom nižším ako 44,2 % priemernej mzdy v NH mzdy (t.č. 4078,78 €) neplatia povinné nemocenské a materské poistenie, povinné invalidné, starobné a pozostalostné poistenie, ani povinné poistenie v nezamestnanosti. Účasť v týchto poisteniach je pre nich možná prostredníctvom dobrovoľného poistenia.

Sociálna ochrana samostatne zárobkovo činných osôb

Vecné dávky počas choroby a v materstve	Dávky sú poskytované podľa ustanovení vo všeobecnom systéme.
Peňažné dávky počas choroby a v materstve	Dávky sú poskytované podľa ustanovení vo všeobecnom systéme, avšak za podmienky platenia príspevkov za obdobie oprávňujúce na poberanie dávky.
Invalidita	Dávky sú poskytované podľa ustanovení vo všeobecnom systéme.
Staroba	Dávky sú poskytované podľa ustanovení vo všeobecnom systéme.
Pozostalí	Dávky sú poskytované podľa ustanovení vo všeobecnom systéme.
Pracovné úrazy a choroby z povolania	Pre SZČO nie je sociálna ochrana.
Dávky pre rodinu	Dávky sú poskytované podľa ustanovení vo všeobecnom systéme.
Nezamestnanosť	Dávky sú poskytované podľa ustanovení vo všeobecnom systéme, avšak za podmienky nepodnikania a dobrovoľného platenia príspevkov za obdobie oprávňujúce na poberanie dávky.